

158. Torstaina 2 päivänä joulukuuta 1993

kello 18

Päiväjärjestys		S.
	5) Ehdotus laiksi lukiolain muuttamisesta	4726
Ilmoituksia	Hallituksen esitys n:o 176 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24	
Kolmas käsittely:	S. 6) Ehdotukset laeiksi lapsilisälain ja tuoverolain muuttamisesta, kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1994 suoritettavasta vakuutetun sairausvakuutusmaksusta sekä asumistukilain 5 §:n muuttamisesta	4728
1) Ehdotus laiksi hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta	4716	
Hallituksen esitys n:o 193 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 22		
2) Ehdotukset laeiksi ajoneuvojen katsastustehtävien toimiluvista, elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja Autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta sekä ajoneuvohallinnosta	4717	
Hallituksen esitys n:o 180 Liikennevaliokunnan mietintö n:o 13		
3) Ehdotus laiksi rauhan- ja konfliktintutkimuslaitoksesta annetun lain kumoamisesta	4718	
Hallituksen esitys n:o 152 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23		
Toinen käsittely:		
4) Ehdotus laiksi luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta	„	
Hallituksen esitys n:o 266 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 23		
	S. 7) Ehdotus laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	4751
	Hallituksen esitys n:o 274 Talousvaliokunnan mietintö n:o 48	
	8) Ehdotus laiksi työsopimuslain 4 §:n muuttamisesta	4752
	Hallituksen esitys n:o 239 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12	
	Pöydällepanoa varten esitellään:	
	9) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä laiksi työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 240)	„

S. **Ilmoitusasiat:**

10) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 47 hallituksen esityksestä työmarkkinatukea koskevaiksi lainsäädännöksi ja laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 235) 4752

11) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 48 hallituksen esityksestä laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 ja 18 §:n muuttamisesta (HE 237) .....

12) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksestä laiksi pienyrittäjän vuosilomarahaan annetun lain kumoamisesta (HE 54) .....

13) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 50 hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 168) .....

14) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 51 hallituksen esityksestä laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 250) .....

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Antvuori, Biaudet, Björkenheim, Donner, Häkämies, Juhantalo, Järvilahti, Kalli, Kanerva, Kuuskoski, Lamminen, Laurila, Lindroos, Norrback, Nyby, Ranta, Rask, Rehn E., Riihijärvi, Rossi, Saari, Salolainen, Toivonen, Tuomioja, Urpilainen ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kanerva, Ranta, Björkenheim, Viinanen, Häkämies ja Kalli.

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Donner ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Antvuori, Lindroos, Rask, Riihijärvi, Saari ja Tuomioja, tästä ja huomista päivästä sairauden vuoksi ed. Urpilainen, virkatehtävien vuoksi edustajat Norrback, Nyby ja Sasi sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Juhantalo ja Kuuskoski, kuluva kuun 5 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat E. Rehn ja Toivonen sekä 8 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Alaranta.

,, **Kirjalliset kysymykset**

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 572, 576, 577, 581, 584, 586—591, 594, 598 ja 605. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotus laiksi hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta**

,, Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 193
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 22

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Herra puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä on laki hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta. Tämän nojalla kokeiltaisiin palo- ja pelastustoimen, sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisitoimen sekä rajavartiolaitoksen meripelastuspalvelun hätäkeskustoimintojen yhdistämistä valtion hätäkeskusten hoidettavaksi. Kokeilu toteutetaan Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan lääneissä sekä Salon ja Ylivieskan alueilla. Määräaikainen kokeilu kestäisi kaikkiaan enintään viisi vuotta. Kokeilun pohjalta on tarkoitus päättää viranomaisten yhteistyöstä hä-

täkeskustoiminnan jatkamisessa, laajentamisesta ja siirtämisestä valtion hätäkeskuksille mahdollisesti tulevaisuudessa.

Kokeilun kustannuksista vastaisi valtio, ja, herra puhemies, hallintovaliokunta halusi korostaa juuri tätä. Kun kysymyksessä on kokeilu, jonka onnistumiseksi tarvitaan myös asianomaisten kuntien aktiivista myötävaikutusta, niin kokeilun kustannukset on perusteltua jättää kokonaisuudessaan valtion vastuulle. Mahdollista pysyvää lainsäädäntöä valmisteltaessa on kustannuskysymys kuitenkin selvitettävä perusteellisesti. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että kokeilun aiheuttamat kustannukset suoritetaan pelastushallinnon määrärahoista eikä näin alenneta poliisin muutoinkin niukkoja määrärahoja.

Kokeilun toimeenpanijoina ovat sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Herra puhemies! Kokeilun valmistelun yhteydessä on noussut esille kysymys myös tietosuoja-asioista koskien lähinnä tilaajan automaattista tunnistamista hätäkeskuksissa. Tämä kysymys on, herra puhemies, tarpeen jatkossa selvittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi ajoneuvojen katsastustehtävien toimituksesta, elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja Autorekisterikeskuksesta annetun lain muuttamisesta sekä ajoneuvohallinnosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 180

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Perustelen tätä sillä, että autojen katsastustoiminta ei ole mielestäni mitään liiketoimintaa vaan viranomaistoimintaa luonteensa mukaisesti. Nyt se kuitenkin alistetaan kilpailulle ja siten voiton tavoittelu tulee lähtökohdaksi. Tästä voi olla seurauksena selvästikin se, että liikenneturva ei olekaan ensisijainen asia, kun jatkossa vuosien myötä katsastustoimintaa harjoitetaan. Eli liikenneturva ei ole vain ja ainoastaan pääasia, niin kuin sen mielestäni pitäisi olla.

Toinen hylkäysperusteluni on se, että Autorekisterikeskuksella on nyt hyvin toimiva, koko maan kattava palvelujärjestelmä. Se kattaa todella koko maan ihan perimmäistä Lappia myöten, saaristokin on hyvin tässä palvelukartassa mukana. Kilpailuttaminen todennäköisesti ei paranna palvelujärjestelmää vaan heikentää sitä, koska myös ARK joutuu kilpailun piiriin ja käy todennäköisesti niin, että se vetää nykyään toiminnassa olevia vähemmän kannattavia toimipisteitä harvaanasuulta seuduilta pois, eli palvelupistejärjestelmä harvenee eikä parane. Näin tulee vain keskitystä.

Kolmas hylkäysperusteluni on se, että tässä menee tasahintajärjestelmä rikki. Kun mennään siihen, että tavoitellaan voittoa, niin silloin se tietysti tarkoittaa sitä, että siellä, missä on paljon kävijöitä, tiheään asutussa osassa maata, katsastusmaksu on matalampi kuin siellä, missä kävijöitä on vähemmän. Eli nyt menee tasahintaperiaate rikki, kun katsastustoimintakin alistetaan kilpailulle. Auto on pakko katsastaa, mutta jatkossa se maksaa, niin kuin arvioidaan, Helsingissä 50 markkaa, mutta Enontekiöllä 150 markkaa. Onko edes perustuslain mukainen tällainen tilanne, jossa auto on pakko katsastaa, mutta hinta on erilainen eri osissa maata? Tämä on aika kiintoisa kysymys, jota joskus kannattaisi miettiä.

Minusta näyttää siltä, että uusliberalismista ja kilpailuttamisesta on tullut pakkomielle, huume, tälle hallitukselle ja vaikka järjestelmä toimisi kuinka hyvin, niin kilpailuttaminen on sinne pakko sisälle tunkea, olivatpa seuraukset mitä tahansa. Nyt ne ovat selvästikin huonoja niin liikenneturvan kuin palveluperiaatteenkin kannalta.

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Tänään eduskunnassa on käyty keskusteluja eduskuntatyön jatkosta tämän syyskauden osalta. Näiden keskustelujen yhteydessä on esitetty väitteitä, että opposition taholta jarrutettaisiin asioiden käsittelyä. Oma käsitykseni sen sijaan tästä asiasta on, että esimerkiksi eilen illalla hallituspuolueiden taholta syyllystyttiin juuri tällaiseen

menettelyyn. Omalta osaltani en halua pitkittää asioiden käsittelyä ja nyt käsiteltävänä olevan asian osalta ehdotan toisessa käsittelyssä käyttämäni puheenvuoroon viitaten, että tämä lakiesitys hylättäisiin.

Toinen varapuhemies: Ed. Tennilä teki tämän ehdotuksen jo. Kannattaako ed. Kasurinen ehdotusta?

Puhuja: Minä sitten kannatan.

Ed. Lahikainen: Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan varoja on parinkymmenen vuoden aikana käytetty melkoisesti, kun maahamme on luotu kattava 77 katsastusasemaa käsittävä toimipaikkaverkosto. Suomessa tällä hetkellä toimivasta katsastusjärjestelmästä voidaan useimmissa Länsi-Euroopan maissa vain uneksia. Sellaisen kerralla perustaminen vaatii paljon varoja. Siinä mielessä siihen ei tulevaisuudessa ole mahdollisuuksia, jos me nyt sen päästämme romuttumaan. Siinä mielessä ja edellisiinkin puheenvuoroihin viitaten kannatan hylkäysesitystä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Olen jo, kun tätä katsastustoimintaa on aikaisemmin käsitelty liikelaitostamisen yhteydessä, todennut sen, että niin poliisi, posti kuin puolustusvoimat ja myös katsastustoiminta viranomaistoimintana ovat sellaisia perustoimia, jotka kuuluvat yhteiskunnalle siltä osin, kun voidaan puhua viranomaistoimista. Täytyy yhtyä pitkälle ed. Tennilän tässä asiassa esittämiin näkemyksiin.

Kilpailuttaminen on mennyt mahdottomuuksiin. Jonkun ajan kuluttua annetaan poliisitehtävät jossakin kaupungissa tarjousten perusteella hoidettavaksi, jos tämä systeemi jatkuu. Tämä on täysin mahdottomuus.

Tässä tapauksessa, kun on kysymys katsastustoiminnasta, vaikka kuinka vakuutetaan, että katsastustoiminta annetaan hyvin tarkasti ja luotettavasti toimiville firmoille, eräänä päivänä kuitenkin ilmenee ehkä laajamittainen väärinkäytösten suma, jossa katsastustoiminnasta on tullut rikollinen kilpailumuoto. Tätä ei voi sallia. Yhdyn omalta osaltani näihin hylkäysesityksiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotus laiksi rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksesta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 152

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 266

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 23

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Korva: Herra puhemies! Haluan vielä tämän toisen käsittelyn yhteydessä käsitellä luonnonsuojelulain 5 a §:ssä ehdotettua korvausmenettelyä. Hallituksen esityksessä, jonka hallintovaliokunnan enemmistö on hyväksynyt, tarkoitetaan antaa luonnonsuojelualueista korvaus yhteisöveron jakojärjestelmän kautta. Saman järjestelmän kautta on tarkoitettu tulevan korvaus myös metsäverojärjestelmän muutokseen liittyviltä osilta silloin, kun tämän vuoden alussa siirryttiin pinta-alaverotuksesta metsän myyntitulon verotukseen.

Koskettelin eilen jo tämän asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä erityisesti Savukosken kunnan asemaa. Nimittäin tämä metsäverojärjestelmän muutos ja nyt ehdotettu luonnonsuojelulain 5 a §:n muutos koskevat erityisesti ja suurimmillaan Savukosken kuntaa. Olen selvästi voinut nähdä ja nämä selvitykseni voivat osoittaa, että

tämä yhteisöverojärjestelmä ei toimi hallituksen tarkoittamalla tavalla.

Yhteisöverojärjestelmähän on sellainen, että kaikista kunnista pannaan yhteisöveropottiin kaikki yhteisövero. Tänä vuonna on yhteisöveroa koko maassa pantu ennakkoon maksuun noin 600 miljoonaa markkaa, josta kuntien osuutena jaetaan noin 45 prosenttia. Nyt arvioidaan, että tänä vuonna lopullisessa yhteisöverotuksessa tulee kunnille kertymään yhteisöveroä koko maassa yhteensä noin miljardi markkaa. Tämä on kuntien yhteenlasketusta verotulosta keskimäärin ottaen 2 prosenttia.

Vastaavasti voidaan todeta, että kahdesta lähteestä, metsäverosta ja luonnonsuojelulain mukaisesta korvauksesta, Savukosken kunta on saanut 25 prosenttia tuloistaan. Kun jako-osuuksia, joiden tarkistamisella nyt aiotaan Savukosken kunnalle muiden mukana korvata nämä menetykset, on määrätty, niin määrittelyn pohjana ovat olleet lähinnä vuosien 90 ja 91 vastaavat verotuotot. Sen jälkeen on toki verojärjestelmässä tullut muutoksia sillä tavalla, että suoraan vuoden 90 yhteisöveromäärää tai vastaavaa veromäärää ei voida verrata tänä vuonna ja jatkossa kannettavaan veromäärään, mutta lähes vertailukelpoinen luku vuodelta 90 on koko maassa 4 miljardia markkaa. Nyt on oleellista huomata, että tämä potti on siis tipahtanut neljäsosaan siitä, mikä oli summa silloin, kun jako-osuudet on uutta järjestelmää varten mitattu ja määrätty.

Mutta niin kuin noista luvuista voi nähdä, vaikka koko maassa yhteisöveropotti tipahtaa neljäsosaan, sen merkitys keskimääräiselle kunnalle ei ole ollenkaan suuri sen vuoksi, että yleensä ottaen yhteisöveroä kunnat saavat vain muutaman prosenttiyksikön. Mutta suuruus korostuu pahimmassa kunnassa Savukoskella sikäli, että kun yhteisöverosta Savukosken pitäisi saada neljäsosa tuloistaan ja nyt koko jaettava potti tippuu 4 miljardista 1 miljardiin parhaassa tapauksessa tänä vuonna, tämähan tarkoittaa sitä, että Savukosken kunnalta tipahtaa neljäsosan tulopohjasta oleellisin osa pois. Se ei tule korvautumaan yhteisöverojärjestelmän jako-osuuden tarkistamisella. Tämän tosiasian on sisäasiainministeriö tunnustanut vuoden 93 osalta, koska on luvannut maksaa tämän menetyksen vuoden 93 osalta harkinnanvaraisesta avustuksesta.

Mutta on täysin selvää, että yhteisöveropotti ei vuonna 94, 95 ja 96 kasva siihen määrään, mitä vastaavaa veroä saatiin niinä vuosina, joihin pohjautuvat yhteisöveron jako-osuudet. Jos talous kehittyisi sillä tavalla, että yhteisöveropotti pa-

lautuisi tasolle 4 miljardia, siinä tilanteessa asianomainen kunta saisi jako-osuuden kautta korvauksen luonnonsuojelulain nyt tarkoittamasta menetyksestä.

Tästä jää lopputulokseksi se, että valiokunnan mietinnössä hallituksen esitykseen pohjautuen täysin virheellisesti väitetään, että tämä yhteisöverojärjestelmä korvaa Savukosken kunnalle ja muille menettäville yhteisöveron jako-osuuden kautta menetykset. Korvaus tulee vasta siinä vaiheessa, jos ja kun yhteisöveron määrä joskus vuosikymmenen lopulla palautuu sille tasolle, jota on tarkoitettu. Tätä matematiikkaä ei ympäristöministeriö ole huomannut. Tätä matematiikkaä ei ole myöskään valtiovarainministeriössä huomattu. Olen erään valmistelijan kanssa keskustellut, joka on tunnustanut, että tämä näkökulma valitettavasti ei ole valmistelussa saanut ansaitsemaansa huomiota. Valmistelijoille ja myös ympäristöministeriölle on riittänyt se, että voidaan perustella, että keskimäärin ottaen järjestelmä koko maassa toimii kaikkien kuntien kesken, mutta se ei ota huomioon sitä, että erityisesti Savukosken kunta ja eräät muut hallituksen esityksessäkin mainitut kunnat tulevat erittäin epätasa-arvoisesti kohdelluiksi.

Toistan vielä, että luonnonsuojelulain 5 a §:n aiheuttama menetyks on vain noin 5 miljoonaa markkaa. Tämä ei siis ole myöskään budjettitaloudellinen tasapainokysymys. Tässä mitataan vain tämän salin oikeudenmukaisuutta ja sitä, halutaanko myös muuta tässä salissa toteuttaa kun sitä, että keskimäärin ottaen asiat menevät hyvin.

Ed. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ympäristöministeri P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelulain 5 a §:ää koskevassa keskustelussa, joka näyttää herättävän hyvin paljon tunteita ja mielipiteitä, on todellakin kyse hyvin pienestä taloudellisesta summasta valtion budjetin kannalta, toki hyvin merkittävästä kysymyksestä muuttaman, ehkä noin viiden kunnan osalta, minkä takia on erittäin olennaista, että tämä asia hoidetaan oikein ja hyvin. Sisällöltään siinä on kyse teknisestä muutoksesta. Siksi ehkä on hiukan hyvä käydä järjestelmän taustaa ja muutoksen taustaa läpi, sillä luonnonsuojelu ei varmastikaan uuteen korvausjärjestelmään siirtymisellä halua lyödä päätään Pohjois-Suomen mäntyyn eikä muihinkaan suojelukysymyksiin.

Luonnonsuojelulain 5 a §:hän säädettiin aikoinaan siten, että siihen sisältyvä korvaus kytkeytyi voimassa olevaan metsäverojärjestelmään. Tämän tarkoituksena on ollut asettaa kunta saman vertaiseen asemaan siinä tapauksessa, että osa metsästä on suojeltuna pinta-alana tai osa metsästä on metsähallituksen omistamaa valtion metsää, josta kunta saa metsäverotulot, eli verrataan sitä tilannetta, että on kyseessä a) talousmetsä, joka on valtion omistamaa ja josta metsäverotuloa kunnalle tulee, tapaukseen b), jossa metsä on suojelualueena, jälleen kerran valtion omistamaa. Silloin tällä erityispykälällä korvataan se metsäverotulomenetys, joka on syntynyt. Tarkoitus on pitää samanlaisessa kohtelussa valtion omistamat maat ja metsät, kumpaan luokkaan ne kuuluisivatkin.

Kun nyt on luonnonsuojelusta riippumatta siirrytty radikaalisti aivan toisenlaiseen metsäverojärjestelmään, myös luonnonsuojelualueiden korvauskysymykset on tarkoitus ja pakko integroida saman periaatteen mukaan uuteen järjestelmään. Siihen on siis löydettävä keino sen takia, että entinen pykälä, entinen toimintatapa, ei enää onnistu eikä käy. Jos siitä ilkeämielisen tulkinnan haluaisi tehdä, se voisi olla tietysti se, että kun entisellä perusteella ei myöskään metsäverotuloja enää tule eikä synny, myöskään korvattavaa ei sitten syntyisi vaan korvaus tulisi esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa tehdään joitakin hakkuuarvioita. Tämä muutos on tullut tässä vaiheessa ei meidän aloitteestamme ympäristöministeriössä vaan siksi, että metsähallitus ei ole käyttänyt 13 vuoden siirtymäaikaa vaan se on siirtynyt uuteen verotusjärjestelmään kerralla.

Periaatteen olemassaoloa ei uudessa järjestelmässä ole ehkä mahdollista havaita yhtä selkeästi kuin vanhassa järjestelmässä siksi, että se tulee yhteisöverojärjestelmään sisään laskennallisena tekijänä. Oma käsitykseni kuitenkin on, että se on sinänsä riippuen siitä, miltä kantilta asiaa katsoo, yhtä oikeudenmukainen tai epäoikeudenmukainen kuin koko nykyinen metsäverojärjestelmäkin. Joka tapauksessa tarkoitus on alkujaankin ollut, että korvausjärjestelmä seuraa voimassa olevaa yleistä metsäverojärjestelmää.

Jatkossa, kun metsäverotuksen osalta on siirrytty siihen järjestelmään, että korvaus tulee yhteisöverojärjestelmän kautta, jossa kunnille on tulossa tämän menetelmän kautta uusia verotuottoja, se pitää yhä edelleen sen saman periaatteen ja sen saman tasapuolisuuden yllä, että sitä aluetta, joka on luonnonsuojelualueena, ja sitä aluetta, joka on talousmetsänä, käsitellään sa-

malla tavalla ja korvaus tulee kunnalle samalla tavalla kuin siinä tilanteessa, että se alue ei olisi suojelun piirissä. Silloin, jos me ajattemme esimerkiksi kuntaa, kunnalle ei ole sen tulon kannalta merkitystä sillä, onko alue metsähallituksen metsänä vai muuna talousmetsänä tai onko se kokonaan tai osaksi suojelualue. Korvaus, joka siitä tulee kunnalle, on sama. Silloin se pitää suojelualueet samassa korvauskäytännössä kuin talousmetsät, ja se on se korvausperiaate, joka on tässä mukana.

Sinänsä itse esitykseen ei sisälly sen suurempia intohimoja tai ajatuksia kuin puhdas tekninen uudistaminen sen vuoksi, että entiselle järjestelmälle ei enää ole perusteita siksi, että metsäverotus, kuten sanottu, on muuttunut.

Tosiaan suojeluvähennykset otetaan vastedes huomioon kunnille tulevan yhteisöveron jakojärjestelmän kautta. Siinä on tarkoitus ottaa huomioon, kunhan asiaa koskeva veronkantolainmuutos on hyväksytty, kaikkien valtion maille perustettujen luonnonsuojelualueiden osuus täysimääräisenä. Siinä on tarkoitus ottaa huomioon myös jatkossa perustettavat luonnonsuojelualueet, eli periaate ei tältäkkään osin muutu. Asia ei liene kovin monimutkainen hoitaa käytännössä, kun kuntien yhteisövero-osuuksia voidaan säätellä valtiovarainministeriön päätöksellä. Tietysti uskon, että niin ympäristöministeriöllä kuin eduskunnalla on yhteinen intressi pitää selkeästi laskettuna suojeluosuus sisällä niin, että korvaus on suhteessa sama kuin muista metsäalueista. Kuten sanottu, uudet perustettavat suojelualueet eivät putoa tämän korvausjärjestelmän ulkopuolelle.

Syy, miksi ensi vuonna, vuonna 94, kunnat saavat kahdet korvaukset, on se, että nykyinen 5 a §:n mukainen korvaus, joka on ollut siis jälkikorvaus, on ollut takautuva. Silloin maksetaan aina edellisen vuoden korvauksia, eli vuonna 94 maksetaan korvaukset vuoden 93 menetetyistä verotuloista. Taas veronkantolain muutoksen kautta yhteisöveron jakojärjestelmässä korvaus lasketaan kuluvalta vuodelta, jolloin ensi vuonna harkinnanvaraisista valtionosuuksista maksetaan vuoden 93 korvaukset saman määräisinä kuin ne muutenkin entisessä järjestelmässä ovat. Valtioneuvoston päätökseen sisältyy kaiken lisäksi periaate, että tämä seikka otetaan huomioon silloin, kun katsotaan harkinnanvaraisten valtionosuuksien riittävyttä, eli ei voi sanoa, että se olisi sikäli viemässä jonkun muun potin pois. Myös vuoden 94 korvaukset maksetaan uuden veronkantolain mukaan.

Herra puhemies! Haluan vielä erityisesti korostaa sitä seikkaa, että ympäristöministeriö pitää jatkossa erittäin tärkeänä, että luonnonsuojelualueiden perustaminen voisi aina tapahtua mahdollisimman hyvässä yhteistyössä asianomaisten kuntien kanssa. Olen myös vakuuttunut siitä, että ne kunnat, joiden alueella on paljon luonnonsuojelualueita, saavat korvausten suhteen oikeudenmukaisen kohtelun uudessa yhteisövero-osuuksien mukaisessa jakojärjestelmässä.

Toinen kysymys on se, miten onnistuneesti uusi yhteisövero-osuuksien jakojärjestelmä osoittautuu toimivan pitkällä aikavälillä, mutta silloin, kun ongelmat liittyvät yleensä metsäverotulojen korvaukseen, katson, että on välttämätöntä katsella näitä kahta asiaa rinnakkain. Hallitus on myös omalta osaltaan päättänyt palata yhteisövero-osuuden jakojärjestelmään ja seurata, miten se on toteutunut, ja tehdä siitä sitten tarvittavat johtopäätökset ja uudistukset.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiinnittäisin vielä huomiota pariin jo aiemmin eilen pidetyissä puheenvuoroissa esiin tuotuun yksityiskohtaan.

Täällä on nimittäin mm. todettu, että siirtymävaiheen vuotta 93 koskevat korvaukset jäävät hurskaan lupauksen varaan, koska ne tullaan maksamaan kuntien harkinnanvaraisesta valtionavusta. Tämä siirtymävaiheen korvaukset on nyt hyväksyttävänä olevan lain mukaan maksettava mainitun harkinnanvaraisen avustuksen eräänlaisena lakimääräisenä osana, siis eräänlaisen päältä pois -periaatteen mukaisina.

Toisena yksittäistapauksena on täällä aiemmin tuotu esiin mahdollisuus Koitelaisenkairan suojeluhankkeen romuttamiseen. Uskallan kuitenkin jatkossakin aiemmat myönteiset kokemukset huomioon ottaen neuvotella Sodankylän kunnan kanssa suojeluhankkeen edistämisestä, kuten neuvotteluja on myös käyty Outokummun kanssa, ja hyvä ratkaisu, jossa kummatkin intressit voidaan yhteensovittaa, näyttää hyvin mahdolliselta. Tässä mielessä on tarkoitus selvittää, voitaisiinko Koitelaisen suojelumienitys ottaa huomioon jo ensi vuonna annettavissa verokerrotoimissa ja sitä kautta ottaa tähän korvausjärjestelmään mukaan.

Lopuksi haluan kiittää eduskuntaa tästä vilkkaasta keskustelusta ja siitä tarkkaavaisuudesta, jolla luonnonsuojelukysymyksiin tartutaan, ja toivon, että vähintäänkin sama aktiivisuus ja tarkkaavaisuus seuraa myös budjettikeskustelun yhteydessä, kun keskustelemme luonnonsuojelukorvauksista, niiden määrästä, tai kun keskuste-

lemme metsähallituksen luonnonsuojeluperiaatteiden toteuttamisesta.

Edustajat Ranta ja Björkenheim merkitään läsnä oleviksi.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Korvan puheeseen. Ed. Korva on aivan oikeassa puheenvuorossaan samoin kuin hallintovalio-kunnan mietinnössä olevan vastalauseen allekirjoittajat. Ilmoitan vain tässä yhteydessä, että koska olin maata puolustamassa silloin, kun tästä asiasta valiokunnassa päätettiin, niin yhdyn esitettyyn vastalauseeseen.

Ministeri Pietikäisen puheesta sanoisin sen, että luonnonsuojelu kyllä tällä menolla lyö päänsä seinään niin Lapissa kuin muuallakin sen takia, että tässä yksinkertaisesti petetään annetut lupaukset. Kunnat eivät saa sitä tuloa, mitä silloin aikoinaan, kun sopimus tehtiin, kunnille luvattiin. Mutta täytyy ottaa huomioon, että aikanaan, kun Lapin suuria luonnonsuojeluhankkeita laadittiin, luvattiin korvata myös menetetyt työpaikat. Ei ole työpaikkoja. Työttömyys Lapissa on tämän tasavallan korkein. Kun ministeri toivoo, että luonnonsuojelualueiden perustaminen jatkossakin tapahtuisi hyvässä yhteistyössä, niin ei kyllä tällaisia esityksiä kannata tuoda pienten teknisten muutosten nimissä ja pienten taloudellisten summien nimissä. Kysymys on periaatteesta ja siitä, miten toimitaan.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minua kyllä erityisesti hämmästyttää ympäristöministeriön yleinen kovapaisuus näissä asioissa, ja myös äskeinen puheenvuoro on siinä lajissa ainutlaatuinen. Ministeri ei suostu ajattelemaan tätä oleellista asiaa. Pyytäisin ministeriä kokeilemaan, että jos on jonkin kunnan yhteisöveron jako-osuus x prosenttia ja sillä x prosentilla otetaan 4 miljardista tietty osa, niin onko se yhtä paljon, kuin jos se osa otetaan 1 miljardista. Pyytäisin, että vastaus annettaisiin eduskunnalle ja Savukosken kunnalle, paljonko siitä tuli. Tämä vastaus ja ministerin puheenvuoro osoittivat sen, että ministeri ei joko suostu käsittelemään tätä asiaa tosiasioiden pohjalta tai ei muusta syystä tätä asiaa ymmärrä.

Metsäverojärjestelmän muutos ei ole tässä miikään oleellinen kysymys sen vuoksi, että nykyi-

nen metsäveron taso tai tässä tapauksessa luonnonsuojelualueen korvaustaso, joka on sovittu mm. UKK-puistoa perustettaessa, on joko muutettavissa indeksillä jatkuvasti ajantasaiseksi tai, niin kuin erään asiantuntijan mukaan on todettu, nykyinen pinta-alaverojärjestelmä on hyvin vähäisin muutoksin pidettävissä kunnossa 13 vuoden jälkeenkin.

Valitan, että ministeriö ei suostu ottamaan näitä asioita tosissaan harkittavaksi eikä luovu siitä ylimielisyydestä, joka jatkuvasti esiintyy luonnonsuojelualueiden perustamisessa ja paikallisten ihmisten etuja käsiteltäessä ja niihin vastattaessa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! On hankala juttu, kun matematiikkaläksy on meillä ed. Korvan kanssa ihan erilainen kuin kunnianarvoisalla ympäristöministerillä, ja nyt on paljastunut, että on aika paljon VVM:n ja muita virkamiehiä, joilla sattuu olemaan sama matematiikan oppikirja kuin on ollut meillä edustajien Korvan ja Näsin kanssa, ja tästä on tullut tämmöinen ns. sovittamaton ristiriita. Minä yritän omalta kantaltani tätä asiaa vielä uudemman kerran, arvoisa puhemies, tarkastella.

Ensinnäkin nykyinen järjestelmään on ollut erinomaisen hyvä siinä, että se on ollut eräänlainen luonnonsuojelun puolustuskielppi näiden alueiden osalta kuntiin päin ja se on ollut selkeä, toimiva järjestelmä.

Nyt ensimmäinen suuri kysymys kuuluu, voisiko se toimia senkin jälkeen, kun metsäverouudistus on toteutettu. Tätähän kysyttiin valiokunnassa asiantuntijoilta, mm. valtiovarainministeriön asiantuntijalta, ja vastaus oli, että kyllä sitä voidaan toteuttaa, vaikka metsähallitus on siirtynyt myyntitulopohjaiseen metsäverosysteemiin, on siis valintansa tehnyt, eikä ole käyttänyt tätä ylimenokautta pinta-alapohjaiselta puolelta. Todettu on jatkoksi, että se nyt on pikkuisen hankalaa, koska se edellyttää laskennallista tointa, siis joudutaan pinta-alapohjaisesti laskennallisesti hoitamaan. Mutta tämä ei ole mitenkään yllättävää, koska sellaistaahan se on ollut tähän saakka. Toisin sanoen oikea vastaus on, että pakko tätä 5 a §:ää ei ole tässä katsannossa kumota. Siis homma onnistuu siltäkin pohjalta. Ero vain on siinä, että tämä menee valtion kukkarosta, kun tässä toisessa hommassa se menee kuntien kukkarosta. Siinä on se erittäin merkittävä ero. Fisikaalisesti se on se 5,5 miljoonaa markkaa.

Se, mikä tässä on se perimmäinen asia, on tietysti se, että markkamääräisesti sen tason täy-

tyy olla oikeudenmukainen. Silloin se täytyy kehitellä niinpäin, että jos käytetään prosentuaalisia jako-osuuksia tai promillepohjaisia, niin kantaluhan ratkaisee sen, paljonko markkamäärä laskennan tuloksena on. Siinä suhteessa en toista sitä, mitä totesin jo eilen ja ed. Korva tässä hyvin kauniisti ja täsmällisesti esitti juuri äsken.

Nyt jos ajateltaisiin, että tämä, mitä arvoisa ministeri tässä on esitellyt, voisi onnistua, niin sehän voisi onnistua käytännössä vain sillä tavalla, että jakojärjestelmä toimisi niin, että siitä, mitä ed. Korva totesi potin suuruudeksi nykytilanteessa, noin 1 miljardi markkaa kai loppukertymänä, otettaisiinkin päältä pois 5,5 miljoonaa markkaa eikä jako-osuuksina. Samalla tavalla otettaisiin metsäveron epätasapainon aiheuttama potti myös päältä pois. Mutta silloinkin se olisi muilta kunnilta pois, pitää muistaa, siis se 45 prosenttia kokonaiskertymästä.

Tässähän se hankaluus, arvoisa ministeri, juuri tulee, kun se ei näin kuulemma onnistu. Näin ei ole tarkoitus tehdä, vaan käyttää jako-osuusjärjestelmää. Tämän vuoksi, kun haarukka on esimerkiksi 4 000 miljoonaa markkaa ja 1 000 miljoonaa taikka huonoimmillaan 600 miljoonaa markkaa ja kun kantaluku vaihtelee näin armoittomissa rajoissa, markkamääräisesti kuntakohtainen kertymä muuttuu vastavasti.

Mielestäni tässä on erittäin surullista se, että kun me kaikki yritämme luonnonsuojelun hyväksi näinä ankeina aikoina tehdä kaiken voittavamme, niin nyt tämän laatusella asialla Lapinmaassa pr:ää menetetään huikkea määrä. Tahtoo olla siinä asenneilmastossa, jossa itsekkin olen yli neljännesvuosisadan toiminut työtä tekeväisenä, että sellaiset asiat yleensä heijastuvat aika pitkälle aikavälille. Eivät ne täysin peruuttamattomia ole, mutta heijastuvat hyvin pitkälle aikavälille.

Mielestäni olisi kaikkein viisainta, että arvoisa ympäristöministeri, jota suuresti kunnioitan ja ihailen, peruuttaa kaikki puheensa ja me voimme hylätä tämän lain.

Ed. Näsi: Herra puhemies! Arvoisa ministeri totesi, että hän toivoo suojeluhengen ja yhteistyön edelleenkin jatkuvan maan kuntien ja ympäristöviranomaisten, lähinnä hänen johtamansa ministeriön, välillä. Totean heti alkuun, että huomioon ottaen käsiteltävänä oleva lakimuutos arvoisan ministerin puheenvuoro on kyllä ei suinkaan hurskas vaan farisealainen. Minun on pakko todeta niillä valtuuksilla, jotka olen saanut, että kunnat tuntevat tänä päivänä tässä asiassa

tulevansa totaalisesti petetyiksi, koska ne tietävät ja osaavat laskea sen, että kunnilta jää saamatta sopimukseen pohjautuvaa rahaa.

Historia itse tässä asiassa on uljas ja hyvin kunniaikas. Tästähän me eilen täällä puhuimme. Silloin kun tasavaltaan ryhdyttiin suunnittelemaan oikein kansainväliseksi lippulaivaksi kelpaavaa suojelupolitiikkaa, kokonaista kansallispuistoverkkoa, eduskunta sääti luonnonsuojelulakiin 5 a §:n, joka takasi sen, että yleinen mielipide ja ennen kaikkea kehitysalueitten kuntien myötätunto saatiin hankkeeseen mukaan.

Koska talousmetsiä suojeltiin kansallispuistoiksi, niin tokihan kunnat tahtoivat menettämästään metsätaloudellisesta hyödystä kompensointia. Kun nähtiin, että tämä on kansallisomaisuutta ja Suomen panos kansainväliseen luonnonsuojelun ja ympäristöpolitiikan yhteistyöhön, se myös tippa silmässä eduskunnassa hyväksyttiin suurella, liikuttavalla yksimielisyydellä. Muun muassa Urho Kekkosen kansallispuisto perustettiin presidentin 80-vuotispäivän kunniaksi valtiiovallan ja eduskunnan säätämällä lailla samassa hengessä. Tätähän nyt todistavat myös valtiopäiväasiakirjat tuolta ajalta aukottomasti, että näin tehtiin.

Sen vuoksi minä kyllä rohkenen sanoa, että ei pelkästään ole tunteita kuohuttava ja mielipiteitä pöyhivää tämä keskustelu, jota me käymme, vaikka arvoisa ministeri näin totesikin, vaan kyllä tässä on aika vakavasta asiasta kysymys. Tässä on kysymys siitä, että valtio on jälleen kerran syömässä sanansa asiassa, jonka on sopinut reilusti oikein kättä päälle -periaatteella ja eduskunnan säätämän luonnonsuojelulain 5 a §:n voimalla, ja sen mukaan olemme eläneet noin 15 vuotta. Mitään syytä ei ole purkaa tätä hyvää konsensus-ta. Jos se puretaan väknapäätöksellä, niin ne jotka ovat tämän asian takana, saavat kantaa myös vastuun.

Olen sen verran mellakkapäällikkö etäisestä ja hyvinkin tehokkaasti suojellusta maakunnasta, jonka pinta-alasta 30 prosenttia on eriasteisen suojelun piirissä, että luulen kyllä, että siellä tähän kansa ja kunnat reagoivat. Me osaamme myös laskea ja olemme olleet sen verran laskuasioiden kanssa tekemisissä, että vetoaminen yhteisöveron jakojärjestelmään on farisealaista puhetta. Se ei tänä päivänä takaa yhtään mitään. Siinä siirretään kustannukset valtiolta kunnille kuntien veronjako-osuuksiin. Ministerin kannalta tämä on uljas teko, koska tällä myös ympäristöministeriön budjettia kevennetään 5,5 miljonnalla markalla siirtämällä vastuuta aikanaan so-

vituisista suojelualueiden metsätuloverojen korvauksista kuntien yhteiseen pottiin.

Arvoisa puhemies! Minä pelkään vain, että tämä on kohtalokas takaisku ja käänne sille suojeluhengelle, mitä me olemme kuitenkin maan pohjois- ja itäosissa toteuttaneet, siihen luottaneet ja uskoneet. Toivon vakavasti, että kun tämä asia tulee huomenna ratkaisevaan käsittelyyn, koko esitys hylätään.

Ympäristöministeri P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Totean vielä lopuksi kertaalleen, kuten aivan oikein edellisissä puheenvuoroissa on todettu, että tämä järjestelmä on luotu korvaamaan niitä tulon menetyksiä joita metsätuloverojen menetyksestä kunnille syntyy. Sen lisäksi on luvattu myös uusia työpaikkoja ja muuta uutta aktiiviteettia, jossa emme ihan niin hyvin valtion puolelta ole kyenneet etenemään kuin on toivottu.

Jatkossakin on tarkoitus, kuten esityksessä on sanottu, korvata se ero, mikä kunnalla olisi verrattuna siihen, että nämä alueet olisivat talousmetsää. Eli tämä järjestelmä, jota ehdotetaan, kohtelee tasan tarkkaan yhtä oikeudenmukaisesti tai epäoikeudenmukaisesti kuntia kuin kohtelee metsäverojen palautusosuus. Se siis ei erottele kuntia eriarvoiseen huonompaan asemaan sen vuoksi, että niiden metsäalueet kuuluvat suojeluohjelmiin, vaan pitää ne samanarvoisessa asemassa sellaisten kuntien kanssa, joissa metsät ovat talouskäytössä. Tästä tässä järjestelmässä on kyse.

Toivon, että yhteishengessä voimme toimia niin, että myös muut kompensatiot, jotka liittyvät esimerkiksi työllisyyteen ja merkittävästi esimerkiksi puuenergian hyväksikäyttöön, voidaan eduskunnan puolelta toteuttaa. Uudistus ei siis ole lähtöisin ympäristöministeriön aloitteesta. Sen synnä on muutos, joka on tapahtunut metsäverojärjestelyssä.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Asia on tietysti näin vihreästä näkökulmasta katsottuna erittäin huolestuttava. Jos asian ymmärrän oikein, Sodankylän kunta, jolle viime vuonna maksetun korvauksen suuruus oli noin 870 000 markkaa, sekä Savukosken kunta, jonka vastaava korvaus oli noin 513 000 markkaa, ja muut pienet kunnat joutuvat todella ahtaalle, jos pitkällä aikavälillä luonnonsuojelualueilta metsistä annettava korvaus lopetetaan. Jos maksetaan ainostaan siitä määrästä, minkä verran myydään puuta, niin tältä osin hallitus tekee suuren virheen sille kehityk-

selle, mikä on alkanut luonnonsuojelualueiden osalta.

Vaikuttaa siltä, että nämä maksuperusteet ja -järjestelyt, joita ministeri selvitti, ovat ikään kuin silmänlumeena, niin että pitkällä aikavälillä menetykset sitten aikanaan korvattaisiin, ja sehän ei varmaan tule pitämään paikkaansa. Minusta olisi suuri menetys, jos kaikki luonnonsuojelualueet, jotka tällä hetkellä on saatu erittäin hyvin järjestettyä Suomessa, pitkällä aikavälillä kunnat, yksityiset metsänomistajat tai valtio joutuisivat panemaan hakkuun alle sen johdosta, että minkäänlaisia korvauksia ei kunnalle tästä tulisi. Minusta tämä laki on perustellusti erittäin huono ja ennen kaikkea luonnonsuojelun osalta erittäin huolestuttava.

Ed. K o r v a : Herra puhemies! Vielä olisin arvoisalle ympäristöministerille halunnut tästä asiasta sanoa sen, että tämä asia luonnonsuojelualueitten jatkuvan hoidon ja kehittämisen kannalta tulee ongelmalliseksi nimenomaan sen vuoksi, että tässä saatetaan muutamat sellaiset kunnat — olen pitänyt esimerkkinä Savukoskea mutta on eräitä muitakin — todella vaikeaan asemaan, kun luonnonsuojelulain mukaisen korvauksen vähennys nyt tulee järjestelmämuutoksen kautta sen menetyksen lisäksi, joka aiheutuu metsäveron muutoksesta.

Haluan todeta vielä kertaalleen sen, että näitä jako-osuuksia on määrätty näille kunnille tasolla, jolloin yhteisöveron kokonaismäärä on ollut valtakunnassa noin 4 miljardia markkaa. Jos tuo summa olisi pysynyt 4 miljardina markkana, niin mm. Savukosken kunta olisi saanut jako-osuuden kautta oikean osuuden ja korvauksen luonnonsuojelualueista. Mutta valtakunnassa on kehitys mennyt sillä tavalla, että vuoden 1990 nykyistä yhteisöveroa suurin piirtein vastaava tuotto on tipahtanut enimmillään miljardiin tänä vuonna. Parhaassakin tapauksessa se kasvaa hyvin hitaasti lähivuosien aikana.

Tämähän johtaa juuri siihen, että 4 miljardin summan perusteella määrätty jako-osuus tulee merkitsemään mm. Savukosken kunnalle lähivuosina metsäverojärjestelmän muutoksen ja nyt luonnonsuojelualueita koskevan 5 a §:n poistamisen vuoksi tulomenetyksiä, jotka päätyvät määrältään neljäsosaan siitä, mikä on ollut tarkoitus. Keskimääräiselle kunnalle tällä järjestelmän muutoksella ei ole merkitystä, mutta sitä olen halunnut korostaa, että tässä pitäisi ottaa nämä ääripäät huomioon luonnonsuojelunkin kannalta.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Minulla valitettavasti ei ollut tilaisuutta seurata keskustelun aiempaa kulkua. Siitä syystä saatan sanoa sellaista, mikä täällä jo useampaan kertaan on sanottu.

Kuitenkin ensinnäkin todella on niin, että kunnat, joissa on merkittäviä luonnonsuojelualueita, ovat saaneet luonnonsuojelulain 5 a §:n perusteella verotulomenetyksiinsä korvauksen, jonka suuruus viime vuosien aikana useamman vuoden ajan on ollut 5 miljoonaa markkaa. Tälle vuodelle se jo kertaalleen oli jäämässä pois valtion budjetista, ja myös lainmuutos oli käymässä vanhaksi. Siihen tehtiin korjaus, kuten tunnettua, ja nyt ollaan uudestaan tekemässä pientä korjausta, kuitenkin korjausta, jolla jatkossa koko tämä järjestely saatettaisiin vakiintuneisiin puitteisiin tavalla, joka merkitsee sitä, että vielä ensi vuodelle tuo 5 miljoonaa näihin tarkoituksiin tarkalleen 5 miljoonan markan suuruisena ja tarkalleen näihin kuntiin kohdennettuna varmistettaisiin. Mutta tässä järjestelmässä sen jälkeen tulevana vuosina luonnonsuojelualueiden metsien ajateltu verotuotto hoidetaan kunnille pääomaverouudistukseen liittyvän järjestelyn ja siihen liittyvän nimenomaan kunnille tulevan yhteisöveromenettelyn kautta.

Ajatushan tässä on se, että vaikka niissä kunnissa, joissa on luonnonsuojelualueita, ei niiltä alueilta metsää myydäkään, niin siitä huolimatta, kun näiden kuntien osuutta yhteisöveropistola lasketaan, siinä laskelmassa oletetaan ikään kuin metsää myydyn ja noiden kuntien alueelta veromenetykset oletetaan saman suuruisiksi, mitä ne nyt ovat, eli yhteensä 5 miljoonan markan suuruisiksi. Tämä on se rakennelma, jota tällä uudistuksella ollaan toteuttamassa.

Ed. Timo Korva on siinä mielessä oikeassa, että nyt uudistuksen toteuttaminen tapahtuu tällaisessa suhdannetaantumavaiheessa, jossa yhteisöverojen tuotto on laskenut vuodesta 91, jolloin ne olivat kunnille kaikkiaan 4 miljardia markkaa, ensi vuoden 800 miljoonaan markkaan. Kun pudotus on näin suuri ja kun pudotuksesta suurimman osan selittävät muut kuin metsätulot, käytännössä käy niin, että ne kunnat kärsivät, joiden alueella on suhteellisen paljon yhteisöjen metsiä tai luonnonsuojelualueita. Kummastakin puheenollen järjestelmä toimii samalla tavalla; oli kysymys luonnonsuojelualueista tai yhteisöjen metsistä, kummassakin tapauksessa tässä suhdannetilanteessa tästä järjestelmän muutoksesta johtuen nämä kunnat jonkin verran kärsivät. (Ed. Korva: Paljonkin!) — Aika paljonkin joissa-

kin tapauksissa. — Tarkoitus on, että harkinnanvaraisten rahoitusavustusten kautta näiden kuntien menetyksiä jatkossa kompensoitaisiin.

Mitä tulee jatkoon ja tulevaan aikaan, niin kuten ed. Timo Korva jossakin puheenvuorosaan täällä taisi sanoakin, jos suhdannetilanne olisi aivan normaali eikä olisi taantumaa eikä suhdannenousua, tämä järjestely kohtelisi täysin neutraalisti myös luonnonsuojelualuekuntia. Ne saisivat, sekä Savukoski, Sodankylä että muut, myös tällä järjestelmällä sen saman osuuden, minkä ne ovat tähänkin saakka saaneet 5 a §:n perusteella. Jos taas käy niin, että suhdannetilanteessa tapahtuu nousu, jossa muut yhteisötulot kuin metsätulot kasvavat, niin tästä taas seuraa se, että luonnonsuojelualuekunnat suorastaan voittavat tämän järjestelmä uudistuksen seurauksena. Tämä voittaminen jää odottamaan sitä mahdollista aikaa, jolloin muut yhteisötulot kuin metsätulot todella alkavat kasvaa. Jos suhdannekäymät, mitkä lähimmille vuosille on erityisesti vientiteollisuuden osalta, toteutuvat, ei tuonkaantapainen aika välttämättä kovin kaukana ole.

Muutaman vuoden ajalle tasoitettuna — ja tämä on viimeinen sanomani tähän asiaan liittyen — uskon, että tämän uudistuksen vaikutus on suurin piirtein plus miinus nolla. Tämän oletuksen ja uskomuksen takana on se, että Suomi nousee lamasta, suhdanteet asettuvat ei 80-luvun lopun hullulle tasolle vaan normaalille suhdannekehityksen tasolle.

Ed. Viinanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o r v a : Herra puhemies! Ministeri Pekkarisen puheenvuoron johdosta on mieluisaa todeta, että ensimmäisen kerran päästään tässä asiassa todella keskustelemaan juuri sillä tavalla kuin asian sisältö on eli tunnustetaan nyt selvä matematiikka ja logiikka, mikä asiaan liittyy. Minusta tätä asiaa olisi pitänyt näin käsitellä jo valiokunnasta alkaen eikä intää kaikkea muuta, mitä tähän asiaan liittyy ja uskotellaan.

Ministeri Pekkarisen puheenvuoroon voi vielä sen jatkaa, että yhteisöverojärjestelmän kehittämiseen liittyy vielä menettävien kuntien kannalta se epävarmuus, että kyllä yhteisöverojärjestelmää ja siihen liittyviä ratkaisuja koko ajan kehitetään sillä tavalla — tai minulla on ainakin selvä käsitys — että yhteisvero pienenee erilaisten ratkaisujen seurauksena koko ajan, koska me ha-

luamme toteuttaa sellaista politiikkaa, että yhteisöveron kautta mahdollisimman vähän kerätään rahaa. Kuta enemmän tällaisia ratkaisuja tehdään, sitä pienemmäksi yhteisöveropotti käy ja sitä enemmän pysyvästi järjestelmämuutokset tulevat rokkottamaan metsäverotuksesta aikaanaan pinta-alaverotuksella tasaista tuloa saaneita ja myös luonnonsuojelulain mukaisesti korvausta saaneita kuntia.

Siitä voin olla ministeri Pekkarisen kanssa eri mieltä, että usko, että lähimpien viiden vuoden aikana yhteisöveropotti kasvaa lähellekään 4 miljardin markan tasoa, joka olisi vasta turva sille, että menettävät kunnat saisivat sen, mitä tämä järjestelmä tarkoittaa antaa.

Ed. Pulliainen : Arvoisa puhemies! Yhdyn minäkin ylistämään ministeri Pekkarista tässä yhteydessä. Hänen matematiikkakoneensa toimii just aivan oikein. Kantalukufilosofiakin oli tismalleen juuri niin kuin asianlaita on. Hänen lukunsaakin olivat oikein, eli 4 000 miljoonaa ja 800 miljoonaa haarukassa olivat ihan oikein. Siitä taas valitettavasti seuraa esimerkiksi Savukosken tai Sodankylän kuntien osalta se, että näiden kuntien pitäisi nyt ryhtyä odottamaan, kun kysymys on näin suuresta osuudesta verotuloja, että niinkö firmat ja muut yhteisöt rupeavat toimimaan ja puksuttamaan rahaa yhteiseen pottiin, niin että tämä homma voitaisiin hoitaa. Tämä on nyt äärimmäisen kohtuutonta, siis todella kohtuutonta ja sellaista, että sitä ei voi hyväksyä. Toisin sanoen luonnonsuojelun hyväksi tehtävän työn oikeutus on taloudellisista suhdanteista täysin riippuvaista. Tässä se yhtälö juuri klikkaa, ja tämän takia me olemme eri mieltä.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä asiassa toisen ja viimeisen kerran käytän puheenvuoron. Ed. Pulliainen, nyt pitää palauttaa mieleen, mitä varten luonnonsuojelulain 5 a § aikanaan tehtiin: korvaamaan luonnonsuojelualueiden, sanoisinko, metsän hyödyntämättä jättämisestä aiheutuvia menetyksiä. Okei? Aikanaan niiden mitoitukseksi arvioitiin 5 miljoonaa, silloin kun metsän hinta oli sillä tasolla, missä se silloin oli. Mutta, ed. Pulliainen, jos 91 tasossa se määrä on ollut 5 miljoonaa markkaa ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ministeri Pekkarinen, on puhuttava pöytäkirjaan, siis tännepäin!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Kun pitäisi välttämättä saada katsoa ed. Pulliaista.

Toinen varapuhemies: Ministeri voi siirtyä puhujakorokkeelle. (Naurua)

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on kohteliasta ja toisekseen aivan välttämätöntä voida katsoa sekä tietysti eduskunnan puhemieheen, mutta myös henkilöä, jota kommentoi. Tämä vaikeus aina paikalta puhuttaessa tietysti on.

Sanomani oli se, että vuonna 91 todellakin myös metsätulot samoin kuin muut yhteisötulot olivat aivan toista tasoa kuin nyt. Kun 5 a § on tarkoitettu nimenomaan kompensatioksi niistä metsätulomenetyksistä, joita kunnille aiheutuu, 5 miljoonan markan taso määräytyy siitä ajasta, siitä tasosta, mitä elettiin vuonna 90 ja 91. Nythän meidän täytyy valitettavasti, minun mielestäni valitettavasti, tunnustaa se tosiseikka, että metsästä ei saada tänä päivänä eikä ensi vuonna eikä vuonna 95, jolloin uudistus ensimmäisen kerran sivumennen sanoen vasta vaikuttaa täydelleen, näillä näkymillä sitä tuloa, kuin oli asianlaita vuonna 89, 90 tai 91. Tämä täytyy tunnustaa silloin, jos aletaan verrata tätä 4:ää miljardia ja 800:aa miljoonaa markkaa toisiinsa.

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Silloin aikoinaan kun tätä järjestelmää luotiin, se luotiin tasaisen hakkuukierron ajatuksen pohjalle, joka oli tietysti ainoa oikea tapa. (Ed. Väistö: Entä hinta?) — Hinta taas ei korreloi sattumalta sillä tavoin kuin ministeri Pekkarinen äsken kuvasi. — Toisin sanoen olennaista oli tasainen hakkuukertymä, sen imaginäärinen käyttöönotto. Muistan erittäin hyvin sen ajan, jolloin tätä hommaa suunniteltiin ja näitä oikeudenmukaisia järjestelmiä kehitettiin.

Ed. Näsä: Arvoisa puhemies! Totean vain, että kunnat kyllä pitävät kiinni olevasta korvauspohjasta, joka taas perustuu keskimääräiseen laskettuun, luokiteltuun ja mitattuun metsähehtaarin puun tuottoon. Se on tasaista kunnan tulojen kertymää. Se on tervettä kunnallista finanssipolitiikkaa. Eivät kunnat halua näitä suojelualueita siirrättää valtakunnan politiikasta ja suhdannepolitiikasta riippuvaan hintakehitykseen. Eli lähetän vielä terveisiä ympäristöministeriön suuntaan, että kuntien tahto on tämä: Pidetään vanhoista sopimuksista kiinni. Jos on pakko tämä laki kumota, niin tehdään uusi sopimus, joka takaa sen, että kunnat eivät menetä rahaa.

Ed. Korva: Herra puhemies! Ministeri Pekkarinen käytti ensin rehellisen puheenvuoron, mutta minusta tämä toinen puheenvuoro varmaan sekini oli rehellinen, mutta siihen sisältyi hieman tähän asiaan liittymätöntä, etten sanoisi, harhautusta. Nimittäin kyllä pinta-alaan perustuva metsäveron tuoton laskeminen perustuu metsäluokkiin, joka veroluokitus tehdään jatkuvana systeeminä, mutta siinä otetaan vain yhtenä tekijänä huomioon kantohinta kolmen vuoden keskiarvona. Eli kun tämä järjestelmä laskee sitä metsän tuottoa, se mukavasti poimii huippusuhdannevuodet ja myös matalasuhdannevuodet ja tuottaa keskimääräistä tuottoa aika oikeudenmukaisella tavalla. Mutta tämä oli minusta aivan harhapolku itse käsiteltävän asian kannalta. Tätä ajattelua tässä nyt ei kannattaisi jatkaa pitämälle, koska tämä ei tähän kuulu.

Vielä vain lähettäisin ympäristöministeriöön terveisiä, että kun nyt kuitenkin ministeritasollakin jo tunnustettiin lakiesitykseen ja perusteluun liittyvä logiikkavirhe, niin kyllä tässä vielä ympäristöministeriöllä olisi mahdollisuus tehdä hieman sen puolesta työtä, että ministeriö pelastaisi nyt politiikkansa luonnonsuojelualueitten jatkuvan kehittämisen ja hoidon osalta ja toimisi lakiesityksen hyökkäämiseksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi lukiolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 176
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Olen lukiolain ensimmäisessä käsittelyssä laajemmin esitellyt lain sisältöä ja siitä koituvia seuraamuksia. On kuitenkin syytä vielä eräiltä osin hieman jatkaa.

Mielestäni lukiokoulutuksen toiminnallinen kehittäminen on tarpeen. Esitykset ovat tältä osin oikean suuntaisia: mm. mahdollisuus siirtyä luokattomaan lukiojärjestelmään, opiskelumahdollisuuksien monipuolistuminen, opiskelun joustavuuden lisääntyminen, itsenäisten ratkaisujen tekemisen mahdollistuminen, yksilölliset ainevannat, kurssien suorittaminen lähiopetukseen osallistumatta ja mahdollisuus siis itsenäiseen työskentelyyn.

Hallituspuolueet aikovat kuitenkin sisällyttää lain 21 §:ään merkittävän leikkauksen lukion resursseihin. Karvas totuus siis on, että lukioiden mahdollisuudet tarjota riittävästi valinnan mahdollisuuksia, joustavuutta ja yksilöllisiä opintosuorituksia ollaan viemässä juuri niiden suurten resurssien leikkausten vuoksi, joiden kohteeksi lukiokoulutus on varsin tyyllä tavalla joutunut ja nyt siis edelleen joutumassa. Tämän vuoden heinäkuussa eduskunta leikkasi lukion laskennallista tuntikehystä 59 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus oli 32 miljoonaa. Nyt käsitellyssä olevassa laissa tehdään lisäleikkauksia itsenäiseen opiskeluun vedoten noin 50 miljoonaa markkaa. Nämä leikkaukset vievät pohjan pois lukion toiminnalliselta kehittämiseltä. Tämä on nyt käsitellyssä olevan lain ydinviesti. Tämä on karvas totuus.

Luokattoman lukion kokeiluissa on päästy suhteellisen hyviin ja mielenkiintoisiin tuloksiin. Lukion tuntikehykset ovat olleet suhteellisen riittävät. Lisäresurssejakin on saatu. Nyt tilanne tulee käytännössä olemaan täysin toinen. Resurssit ovat huomattavasti heikompia, ja niitä edelleen heikennetään. Luokattoman lukion kokeilutuloja ei siis erilaisista lähtökohdista johtuen voida pitää nyt ehdotettujen kustannusleikkausten perusteluna.

On syytä vielä kerran ottaa tästä käytännön esimerkki. Esimerkki on Kastellin lukiosta, josta on tullut melko tuttu jo täällä eduskunnassa. Kastellin lukio, joka toimii siis Oulussa, on toiminut urheilulukion kokeilukouluna vuodesta 86 lähtien ja luokattomana lukiona vuodesta 87 lähtien. Sillä on siis pitkä kokemus tästä asiasta.

Lukion rehtori on sivistysvaliokunnassa todennut, että Kastellin lukiossa ei ole itsenäisen opiskelun vuoksi syntynyt säästöjä, koska itsenäisesti opiskellut kurssit ovat olleet oppilaiden yksilöllisiä valintoja. Samaa kurssia on lukuvuoden aikana suorittanut itsenäisesti korkeintaan 4—5 oppilasta, jolloin kyseisen kurssin luokkapetukseen on osallistunut vielä noin 30 oppilasta. Ei siis ole syntynyt säästöjä. Nyt hallituspuo-

lueet väittävät, että tästä on mahdollisuus synnyttää 50 miljoonan markan säästö. Tämä esimerkkini osoittaa tämän asian mahdottomuuden.

Toinen ote tästä lausunnosta: ”Olisi vastoin luokattoman lukion joustavuuden ja yksilöllisyyden periaatteita, jos säästöjen vuoksi jätettäisiin kokonaisia kursseja itsenäisen opiskelun varaan.” Nyt siis aiotaan tehdä juuri niin, että kokonaisia kursseja aiotaan jättää itsenäisen opiskelun varaan, koska säästöjä ei syntyisi lainkaan muuten. Tämä periaate on taas ehdottomasti vastoin oppilaan oikeuksia, koska sen jälkeen hänellä ei olisi enää oikeutta itsenäiseen opiskeluun, vaan kaikilla olisi velvollisuus itsenäiseen opiskeluun. Tiedämme, että heikommin selviytyville oppilaille tästä syntyy ja syntyy usein suuria vaikeuksia. Suuria vaikeuksia syntyy erikoisesti silloin, jos edes oppilaanohjauksen resurssit eivät ole riittäviä. Kun lukion yleiset resurssit eivät ole riittäviä, aineenopettajien tuki heikommin selviytyville on olematonta.

Kolmas esimerkki samaisesta lausunnosta kuuluu: ”Suunniteltu lukion laskennallinen tuntimäärän supistaminen on myös jyrkässä ristiriidassa lukion valinnaisuutta lisäävän tuntijaon kanssa.” Siis rehtorin mielestä tämä on jyrkässä ristiriidassa lukion valinnaisuutta lisäävän tuntijaon kanssa, jota siis aiotaan ryhtyä toteuttamaan tämän uudistuksen taikka paremminkin sanottuna muutoksen myötä. Täysin ristiriidassa, toteaa rehtori.

Edelleen hän on todennut, että ylioppilastutkinnon kehittäminen, joka on parhaillaan meillä, sekä yleinen kansainvälistymisvaatimus edellyttävät molemmat tehon parantamista ja edellyttävät siis resursseja, jotta tehoa voidaan parantaa.

Näillä perusteilla tulen opposition yhteiseen vastalauseeseen perustuen ehdottamaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että 21 § hylätään, jotta lukion toiminnallinen kehittäminen voisi onnistua esitettyjen suuntaviittojen mukaisesti. Sitä toivomme varmasti kaikki yhdessä. Uskon, että hallituspuolueetkin ja hallituspuolueiden kansanedustajat näin toivovat. Valitettavasti käytännön toimet ovat heillä, silloin kun äänestetään, aivan toisen sisältöisiä.

Ed. R ä t y: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi ed. Astalan perustellun puheenvuoron 21 §:n hylkäysesitystä. On todella järkyttävää se, että hallitus leikkaa koulutuksesta — tämä on säästölaki — ja oppilaat ja lapset joutuvat kanta-

maan todella rankan taakan näillä säästötoimilla. Eli kannatan hylkäämistä.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Voin yhtyä ed. Astalan puheenvuoroon täydellisesti kaikilta osin. Puhuin täällä eilen parissa puheenvuorossani keskeisimmät asiat, jotka sisältyvät tähän 21 §:ään ja 6 prosentin säästöön, joka on todella valitettavaa. Lukion koko opetuksen kannalta se on tuhoisaa.

Haluaisin todeta tässä vielä eräiden pienten lukioiden kohdalta ongelmana sen, että nyt kun me menemme luokattomaan lukioon ja siirrymme valinnaisuuteen ja itsenäiseen opiskeluun ja tutkielmien tekoon, niin pienissä kunnissa kirjasto ei voi palvella pelkästään lukiota, vaan se tulee hankintapolitiikassaan ottamaan huomioon muutkin väestöryhmät ja näin ollen lukiot joutuvat tässäkin suhteessa heikompaan asemaan.

Toivoisin, että voisimme jollakin tavalla turvata pienten lukioiden aseman esimerkiksi laajentamalla opinto-ohjelmia. Se voisi olla eräs ratkaisu. Tämä lähinnä olisi etu niille syrjäseuduille, missä tällä hetkellä on uhanalaisia oppilaitoksia, lukioita, jotka saattavat tosiaankin joutua lakautuslistalle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

**6) Ehdotukset laeiksi lapsilisälain ja tuloverolain muuttamisesta, kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1994 suoritettavasta vakuutetun sairausvakuutusmaksusta sekä asu-
mistukilain 5 §:n muuttamisesta**

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 75

Lakialoitteet n:ot 24 ja 26

Toivomusaloitteet n:ot 188, 210 ja 213

Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 46

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 46. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Kun budjettilinjat täällä eduskunnassa alkaa hahmot-

tua ja kun työmarkkinoilla valtaosa palkkaratkaisuista on tehty ja palkkalinjat on tiedossa, sen seurauksena hallitus on ahkeroinut viime yönä ja arvioinut, minkä verran nämä päätökset jättävät elvytysvaraa kansantalouteen. Sieltä on tullut esitys, joka vaikuttaa tämänkin lain käsittelyyn. On myönteistä, että on saatu aikaan ratkaisu, joka tuo paitsi lapsilisiin 150 miljoonaa markkaa lisäkorotusta myös muuhun sosiaaliturvaan suunnilleen saman verran lisää.

Kun elvytyksestä on keskusteltu, niin useimmat vaatimukset ovat kohdistuneet joko verotukseen tai investointeihin, mutta silloin on unohtunut selvästi se, että ostokyvyn oleelliset puutteet ovat toimeentulohaitarin alapäässä. Sen takia se linjat, jota keskusta on ajanut jo budjettiriihen aikana ja nyt tässä, että elvytysvaraa nimenomaan siirretään myös lapsilisiin, on oikea. (Ed. Vehkaoja: Ei ole siirretty kokonaisuudessaan!) — Tänne on siirretty kohtalaisen paljon, ja se on siinä mielessä oikea linjat.

Tietysti kun arvioidaan, onko elvytysvaraa jäljellä ja ovatko esimerkiksi palkkaratkaisut olleet maltillisia, siitä voi olla eri mieltä, kun kansantalous edelleen supistuu ja silti työmarkkinoilla tehdään plusmerkkisiä ratkaisuja. Voidaan myös keskustella erosta, mikä vientiliittojen ja julkisen sektorin välillä on. Linjaa ei suinkaan voi kiittää, niin kuin yleisesti on tehty, vaan siihen sopii hyvinkin suuri arvostelu. Itse asiassa nämä palkkaratkaisut ovat kovaa uustulonjakoa sillä tavalla, että kun varmasti työttömyys näiden seurauksena osin lisääntyy, se suhteellisesti tarkoittaa sosiaaliturvaan heikennyksiä. Sen takia sitä linjaa ei suinkaan käy yksin kiittäminen. Kun vientiliitot itse asiassa ajoivat ratkaisut tällaisiksi ja ajoivat markan kellumaan ja devalvoitumaan, niin on kyllä täysin epäoikeudenmukaista, että ne ulosmittaavat itselleen suljetulta tai kotimarkkinain pk-sektorilta etuja. Itse asiassahan heille kuuluisi rangaistus.

Keskustan linjat tässä lapsipaketissa on ollut nimenomaan se, että lapsituki pitää kohdistaa suorana lapsilisätukena. Sitä olemme ajaneet. Lopputulos, joka nyt kädenväynnön jälkeen on saatu aikaan, on vähintäänkin tyydyttävä. Niin kuin aikaisemmissakin käsittelyissä olen todennut ja moni muukin on todennut, se tuo nimenomaan toimeentulohaitarin alapäähän hyvän ratkaisun. Ennen kaikkea, kun tätä verrataan edellisen hallituksen satsauksiin lapsiperheille, niin voidaan todeta, että lama-ajasta huolimatta lapsiperheiden tuki säilyy sillä tasolla, jolle se edelliseltä hallitukselta jäi korkeasuhdanteessa ja

vaalihuomassa annettujen vaaliporkkanoiden jälkeen. (Ed. Stenius-Kaukonen: Mielenkiintoinen ilmaisu!)

Täällä eduskunnassa on syntynyt puolueiden kesken keskustelua siitä, niin kuin inhimillistä onkin, kuka on eniten ajanut lapsiperheiden asiaa ja kuka on saanut lapsilisiin korotuksen aikaan. Tässä suhteessa en ole tyytyväinen siihen keskusteluun enkä siihen tietoon, mikä julkiseen sanaan on välittynyt. Tällöin haluan nimenomaan keskustella kokoomuksen linjasta.

Viime keväänä, kun Sailaksen paperissa ja periaatepäätöksessä oli miljardisäästö, kokoomus ei ollut valmis kamppailemaan sen puolesta, että miljardin markan säästöä olisi pienennetty. Kesän aikana ja budjettiriihen aikana kokoomus, vaikka oli jo sovittu moneen kertaan periaatteessa, että veronluontoisista vähennyksistä siirrytään suoraan tukeen, ryhtyi vaatimaan nimenomaan takaisin verovähennyksiä. Syntyi, totta kai, myönteisesti painattua lapsiperheiden suuntaan. Mutta keskusta sai tuen onneksi ministeri Huuhtasen linjan ansiosta ohjattua suoraan lapsilisiin, mikä linjana on tietysti oikein.

Eduskuntakäsittelyn aikanakin tästä on kättä edelleen väännetty, ja kokoomuksen linja näkyy esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan lausuntoon vaadituissa muutoksissa, että verotuksellisin keinoin pitää lapsiperheille edelleen tuoda helpotuksia. Samoin tämä tuli hyväksytyä myös sosiaalivaliokunnan mietintöön, toki ei pontena, eikä siitä siinä vaiheessa ruvettu riitelemään. Viime yön kädenvääntö on tietysti selkeä esimerkki siitä, mihin perhetukea olisi haluttu ohjata. On aivan yksiselitteisiä tietoja viime yön käsittelystä, että kun kokoomus lähti elvytystä vaatimaan, se vaati kaikkea sitä varaa verotaulukoihin, 3—4 prosentin kevennyksiä, eikä se suinkaan ole silloin tuen vaatimista lapsiperheille.

No, lopputulos on nyt hyvä, ja kun täällä on nimenomaan keskusteltu siitä, pitääkö tukea ensimmäistä lasta vai ensimmäistä ja toista vai monilapsisia perheitä, niin voi sanoa, että tämä keskustelu tietysti meidän ja vaikkapa kokoomuksen välillä on ollut tavallaan turhaa. Ette te ole ajaneet perhepoliittista tukea ensimmäiselle lapselle ettekä monilapsisille perheille, vaan toimeentulohaitarin yläpäähän verovähennyksinä.

Herra puhemies! Kiinnitän huomiota vielä porrastuskysymykseen. Täällähän on isketty hyvin monessa puheenvuorossa sellainen slogani, että ensimmäinen lapsi on kallein ja sen takia siihen tulee satsata. Samalla logiikalla ei pitäisi satsata yksin ensimmäiseen lapseen, koska niin

paljon kuin siihen satsataan, puolet siitä menee viimeiselle lapselle, koska lapset kasvavat joka vuosi ja siirtyvät lopulta lapsilisäjärjestelmästä pois. Jos tätä kuopusta, sitä mukaa kuin hän jää viimeiseksi lapseksi, ei ole hemmoteltu pilalle, niin kyllä kai hänen pitäisi olla sitten kaikkein halvin lapsi perheelle silloin, kun perheessä on yksi lapsi, joka saa lapsilisää.

Sinällään minusta tämä keskustelu lopputuloksen kannalta ei ole niin kauhean tärkeä. Tämä porrastus on hyvä. Ed. Stenius-Kaukosen kanssa olemme onneksi siinä samoilla linjoilla, että tätä pitää katsoa kulutusyksikkökohtaisesti, koska lapsilisiä ei korvaa lapsesta aiheutuneita kaikkia kustannuksia. Mitä useampi lapsi, sitä enemmän lapsiperheille lapsista jää sellaisia kustannuksia, joita ei korvata, ja sitä vaikeampi perheen on hankkia toimeentulonsa. Toivottavasti tämä pysyisi useimmilla mielessä. Tämä on nimittäin kaikkien niiden sosiaalipoliittisten selvitysten tulos, jotka meille on toimitettu.

Ihmetyttää, että kun täällä sanotaan, että valtiokunta on asiantuntijavaliokunta, niin paineet ovatkin sitten asiantuntijavaliokunnassa toisen suuntaiset kuin hallituksen esityksessä. (Ed. Puihto: Missä on ollut?) No, lopputulos on kuitenkin ihan tyydyttävä.

Herra puhemies! Kun ajatellaan tätä elvytyspakettia ja tätä tilannetta, miten tästä Suomi saadaan nousuun, niin on hyvin haitallista se ilmapiiiri, jossa niin lapsilisä uudistusta kuin myös esimerkiksi eläkeläisten kysymyksiä on täällä käsitelty. Meillä on yhteiskunnassa lamasta ja tästä tilanteesta aiheutuvia huono-osaisia, mutta näitä ei keskimäärin ole enemmän eläkeläisissä eikä lapsiperheissäkään, vaan nimenomaan työttömissä. Toki ne tilanteet sattuvat yhtä aikaa. Meillä on 500 000 työtöntä plus parisataa tuhatta köyhyysloukkulaista, mutta muu osa väestöstähän voi suhteellisen hyvin. Sen takia se pessimistinen kuva, jota näiden uudistusten käsittelyn yhteydessä on luotu, vahvistaa edelleen sitä lama-jarrua, että yhteiskunnassa on maailmanlopun tunne eikä kukaan uskalla panna säästöjään liikkeelle eikä uskalla kuluttaa, vaikka kulutusvaraa olisikin.

Toinen psykologinen juttu esimerkiksi tässä lapsilisä uudistuksessa on se, mitenkä perheet tämän keskustelun jälkeen rohkaistuvat hankkimaan lapsia. Onneksi kun täällä eduskunnassa katsoo sillä silmällä ympärilleen, niin voi nähdä, että täällä ei ole säikähdetty. En tarkoita sillä silmällä sitä, mitä yleensä tarkoitetaan, mutta kun on kuitenkin pitkän aikaa ollut neuvolalää-

kärinä, niin tilanteen on voinut jo nähdä kauan, mutta onhan siitä jo lehdissäkin kirjoitettu, ei tosin kaikista, ja tämä on erittäin myönteinen asia ja esimerkki. Sen lisäksi on tiedossa, että myös miespuoliset ovat uskaltaneet yrittää ja lapsia on tulossa, (Ed. Hämäläinen: Joko nyt koiraskin poikii?) saati ne, joista meillä ei ole tietoa ollenkaan tai joista ei tietoa haluta julkistaa. Eli kyllä näin on, että vaikka kansanedustajan tulo-tasolla tämä tarkoittaa tulojen menetystä, niin kyllä, vaikka yöistunnot voimia vievät, pitäisi, jos ei jaksaa yrittää, niin ainakin uskaltaa yrittää.

Herra puhemies! Lakiesityksen yksityiskoh-taisessa käsittelyssä teen esityksen lapsilislain 7 §:ään.

Ed. H ä k ä m i e s merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspu-heenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kempptaisen kanssa olemme samalla linjalla, kun puhutaan siitä, että lapsiperheiden tuki pitäisi osoittaa lapsilisien kautta. Mutta miksi ihmeessä keskus-tapuolue on viime yönä tehnyt kokoomuksen kanssa elvytyspaketin, jossa jälleen kerran annea-taan verohelpotuksia suurituloisille? Meillä on täällä laskelmat siitä, mitä tapahtuu niille moni-lapsisille perheille ja työttömille perheille, jotka ovat toimeentulotuen varassa. Tämä esitys ja teh-y valtioneuvoston päätös, joka koskee toimeen-tulotuen määriä, merkitsevät, että lapsiperheet melkein järjestään menettävät huomattavasti. Kun tämä selviää vuoden alussa niille lapsiper-heille, jotka joutuvat toimeentulotukeen turvau-tumaan, tämä tulee olemaan todella suuri isku.

Ed. Kempptainenkin puhui kauniisti siitä, mis-tä olen hänen kanssaan samaa mieltä, että kun on monta lasta perheessä, niin on vaikeata palkkatu-loilla, puhumattakaan työttömyysturvasta, elät-tää lapsia. Nyt on kauniisti puhuttu, että moni-lapsiset perheet tämän kautta hyötyvät. Mutta eiväthän he hyödy. He ovat hyvin usein toimeen-tulotuen saajia, ja juuri silloin kun viisi lasta tai enemmän, jos lapsi on 10—16-vuotias, menetys on 272 markkaa, jos on 3—9-vuotias, menetys on 64 markkaa, ja jos on 0—2-vuotias, menetys on 171 markkaa per lapsi kuukaudessa. Mitenkä te tämän selitätte, sen haluaisin kyllä tietää, kun tämä selviää näille ihmisille ja perheille.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olen aiemminkin sanonut ed.

Kempptaiselle, hän on todella reipas hallituksen sotilas ja pyrkii aina puolustamaan hallituksen hirveyksiä, joita täällä tehdään. On syytä kuiten-kin kertoa, että joku raja propagandankin esittä-misellä on, kun heikkennyksiä on tehty ja mm. perhetukipakettia käsitelty. Jo keväällä ed. Kempptainen sanoi hyvin lyhyesti, että mennään kirjan mukaan, hallituksen esitys voidaan vaikka lyhyellä kaavalla hyväksyä, kuten nämä muut-kin. Eli en ole kyllä todennut kertaakaan, että olisitte erittäin aktiivisesti ollut ette moni-ettekä vähälapsisten perheiden puolesta valiokunnassa, vaan ajamassa tylysti läpi kaikki hallituksen esi-tykset ilman neuvotteluja.

Ilmeisesti vaalialueellanne on maassamme si-nänsä harvinaisuuksia, monilapsisia perheitä, joissa on viisi tai enemmän lapsia, kun niin voi-makkaasti heitä täällä puolustatte. En yhtään kiistä, etteivätkö he tarvitsisi tätä rahaansa. Ih-mettelen vain, kuka heitä sitten on hätistänyt, ei ainakaan valiokunnassa, enkä myöskään ole kuullut salissa. Tämän tyyppinen propaganda on aivan turhaa.

Keskustelu monilapsisista perheistä on käyty ainoastaan sillä tasolla, että oikeudenmukaisuuden nimissä on taattava myös yksi- ja kaksilapsi-sille perheille lisätukea. Ymmärrän ja tiedän, että yksilapsisia perheitä on 630 000, joten 10 mark-kaakin on siellä 76 miljoonaa markkaa, eli mie-luummin annetaan harvoille enemmän kuin suu-relle määrälle edes vähän. Tämä oli ed. Kempptai-sen linja valiokunnassa.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kempptainen antoi puheen-vuorossaan kokoomuksesta täysin väärän ku-van. Hän joko valehteli tai sitten hän ei todella tiedä, mitä on tapahtunut. Kertaan nyt vielä vä-hän tätä asiaa, kuten eilenkin.

Hallituksen ensimmäinen lähtökohtahan oli, että olisi tullut ylimääräinen lapsilisiä, joka olisi ollut verollinen. Se oli keskustan näkemys. Ni-menomaan kokoomus väänsi sen niin, että se ei tullut veronalaiseksi. Se olisi merkinnyt myös pie-ni- ja keskituloisille lapsiperheille käytettävissä olevan tulon vähennyistä.

Sitten ed. Kempptainen väitti, että eilen, viime yönä, kokoomus on halunnut vain verotaulukoi-hin muutoksia, ei painoa lapsiperheisiin ollen-kaan. Tämähän ei pidä ollenkaan paikkaansa. Se on tullut sinne nimenomaan kokoomuksen vaati-muksesta. Pääministeri Aho viime viikolla mm. minulle löi nyrkkiä pöytään ja sanoi, että puheet lapsipotin kasvattamisesta on lopetettava, sinne

ei tule markkaakaan enää lisää rahaa. Onneksi tuli.

Sanon vielä tähän loppuun, että on tietysti hyvä asia, että myös keskusta nyt haluaa tunnustaa sen, että yksi- ja kaksilapsisiin perheisiin on enemmän huomiota kiinnitetty.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Huomautan ed. Häkämiehelle, että väite edustajan valehtelemisestä ei kuulu parlamentaariseen puhetapaan.

Ed. Kalli merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti mielenkiintoista, kun kokoomuksen ja keskustan linjaristiriidat ja viimeöiset ja vähän pidemmänkin ajan kädenväännöt tulevat täysistuntosalissa keskusteluun. Minä en nyt halua siihen sekaantua, mutta sitä ed. Kemppaisen puheenvuorossa kovasti ihmettelen, että tämä ratkaisu, mitä nyt olette tarjoamassa, ei pidä edelleenkaan sisällään sitä, että 17—18-vuotiaille ja heidän perheilleen olisi annettu edes jonkinlainainen kompensatio siitä, että he menettävät verovähennysoikeuden. Ajatelkaa, ed. Kemppainen, mitä tämä merkitsee kymmenientuhansien lukiolaisten perheissä, ammattikoululaisten perheissä ja vastaavissa. Mielestäni tämä on kummallista. Te lisäätte rahaa, kuten kehuitte. Hallituksen esityksestä on löytynyt elvytysvaraa, on löytynyt paikattavaa niin lapsilisiin kuin sairausvakuutukseen, jotka lisät sinällään ovat hyviä, mutta kummallista on se, että 17—18-vuotiaiden perheille ei löytynyt markan markkaa.

Ed. P e r h o - S a n t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuoroa kommentoin myöskin osaltani.

Perhetukipakettiesityksestä, joka jo hallituksen sisällä käytyjen aika vaikeidenkin neuvottelujen jälkeen kevyällä eduskunnalle annettiin, voi sanoa laidasta laitaan nousi valiokunnassa kriittikkiä. Juuri siitä syystä, kun kävi selville, millä tavalla uudistus kohtelee eri perhetyyppettä, mm. yksinhuoltajia, katsottiin, että tämä on mahdoton siinä muodossa hyväksyä. Pyydettiin lisäselvityksiä, joiden saamisen jälkeen entisestään vahvistui se, että tähän on saatava muutoksia ja heikennykset torjuttava.

Kokoomuksen kesän ryhmäkokouksen tärkeimpiä tavoiteasetteluja oli perhetukipaketin

parantaminen, ja vaihtoehtoina oli joko verovähennysten osittainen säilyttäminen tai lapsilisät tai näiden yhdistelmä. Kokoomukselle on tärkeintä se, että nyt on saatu 700 miljoonan markan heikennystä kurottua umpeen niin, että runsas 200 miljoonaa enää on jäljellä, jos lasketaan mukaan se, että elatusvelvollisuusvähennys säilyy.

Vielä tästä jakamisesta ensimmäisen ja muiden lasten kesken. Minusta on täysin järkeenkäypää se, että ensimmäisen lapsen syntyessä perheiden käytettävissä olevat tulot ovat yleensä pienimmillään, on opintolainaa, on asuntolainaa ja palkat ilman ikälisiä. Siksi on ollut perusteltua parantaa ensimmäisen lapsen lapsilisää.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen kantoi kovasti huolta siitä, että lapsia ei synny riittävästi. On varmasti totta, että se huoli on kaikkien suomalaisten yhteinen, mutta siihen voimme kyllä vaikuttaa niin, että perhepolitiikassa noudatetaan pitkiä linjoja ja lapsiystävällisiä linjoja eikä poukkoilla sen mukaan, miten tällä hetkellä taloudessa menee. Talousvaikeuksien maksattaminen lapsiperheillä ei todellakaan rohkaise lapsiperheitä eikä yleensä nuoria perheitä hankkimaan lapsia.

Sosialidemokraattien mielestä perhepoliittisten verovähennysten poistamisesta syntyvät säästöt täytyy täysimääräisesti suunnata lapsilisäjärjestelmään eikä niin kuin nyt, että tukea kokonaisuudessaan leikataan, vaikka tätä onkin parannettu kevyällisestä esityksestä.

Minua ihmetyttää kovasti se sitkeä keskustelu ja hallituspuolueiden toinen toisiaan syytely siitä, että lapsilisät aiotaan laittaa verolle, kun lapsilisien on kuitenkin tarkoitus korvata lapsesta aiheutuvia kustannuksia ja yleensä muutkin sosiaaliturvaetuudet ovat verovapaita. Lapsesta aiheutuvat minimimenot eivät ole sinänsä riippuvaisia perheen tulojen määrästä, joten perhepoliittisista syistä on tarkoituksenmukaisinta säilyttää lapsilisiä verovapaana.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen muisti hien väärin esimerkiksi niitä lapsilisä uudistuksia, joita tehtiin viime eduskuntakaudella. Silloinhan lapsilisiä nousi yhteensä neljä kertaa ja lapsilisiä nousi kaksinkertaiseksi, erikoisesti monilapsisten perheiden lapsilisiä nousi enemmän. Tämä ihan muistin virkistämiseksi.

Myös tämä perhetukiudistus suosii monilapsisia perheitä, ja se on aivan oikein. Mutta kokoo-

mus on kuitenkin pitänyt huolta myös yksi- ja kaksilapsisista perheistä, päinvastoin kuin ed. Kemppainen muisti, ja olemme vaatineet enemmän yksilapsisille, mutta olemme nyt tyytyväisiä tähän, kun saimme lisää viime yön rutistuksen jälkeen yksi- ja kaksilapsisille perheille. Tämä on aivan oikea suunta.

Se, että verottomuus ei tullut esiin ollenkaan ed. Kemppaisen puheenvuorossa, minua hieman ihmetyttää. Juuri lapsilisien verottomuus on minusta erittäin tärkeää, koska, niin kuin täällä on jo tullut esiin, jos vaikka erikoislapsilisiä, jolla olisi korvattu verovähennysten poistoa, olisi pantu verolle, olisi samalla pitänyt voida kieltäytyä lapsilisistä, koska tulojen noustessa lapsilisät olisivat tulleet negatiivisiksi. Tulos olisi muuttunut epäedulliseksi.

Myös elatusvelvollisten verovähennysoikeudesta kokoomus on pitänyt kiinni ja yksinhuoltajien etuudesta.

Olemme tyytyväisiä myös ministeri Huuhtasen sitkeään toimintaan perhepaketin läpiviemiseksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisella näytti omassa puheessaan olevan enemmän mielessä lapsen teko kuin lapsen elättäminen. Sen vuoksi haluan minäkin muistuttaa ed. Kemppaiselle, että edellisen hallituksen aikana lapsilisät kaksinkertaistuivat ja verotus keveni samaan aikaan. Nyt lapsiperheiden tukia leikataan, ja aivan niin kuin ed. Perho-Santala todisti, yli 200 miljoonaa markkaa jää vielä potista puuttumaan.

Toiseksi, ed. Kemppainen, tämä tukipaketti, niin kuin sitä kutsutaan, lapsiperheiden tukien leikkaamispaketti, pitäisi sanoa, on ollut eduskunnassa keväästä saakka. Hallituspuolueiden edustajat ovat siitä saakka pyrkineet todistamaan toisille ja itselleen, että periaate on hyvä ja tuki tulee tarpeeseen, mutta ette te ole uskoneet toisaalta itseänne ettekä kyenneet toisianne vakuuttamaan. Juuri sen takiahan käsittely on kestänyt näin kauan ja se on ollut niin monipolvista, ja käsittelyn aikana on selvinnyt, että myös hallituspuolueiden edustajilla on erilaisia näkemyksiä tähän asiaan.

Eilinen näytelmä oli toivottavasti tämän paketin käsittelyssä viimeinen, ja sen tuloksena nyt ensimmäinen lapsi saa kympin lisää kaiken yöistumisen jälkeen ja toiselle tulee peräti kaksikymppiä.

Täällä on moni edustaja ehtinyt jo ilmoittaa tulla tämän paketin äidiksi tai isäksi. On hyvä, että

tekijät ovat tiedossa ja tekijät löytyvät. Kun te tätä tyytyväisyyttänne kerrotte kansalaisille, äidit vastaavat teille, että ei siitä takkia tullutkaan, tuli tuluskukkaro.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei pysty kaikille vastaamaan, mutta kokoomuslaisiin puheenvuoroihin.

En minä halua syyttää kokoomusta, mutta olen pyrkinyt tuomaan esille sen linjaeron, joka meillä on. Te olette vaatineet koko ajan verotusratkaisuja ja yläpään ratkaisuja. Me olemme nimenomaan vaatineet suoran tulotuen lapsilisä-ratkaisuja.

Sitten tämä monilapsisuus — yksilapsisuus- asia. Kun on käytettävissä tietty rahamäärä, niin se on jollakin tavalla käytettävä. Te olette väänänne sitä nimenomaan yhden lapsen suuntaan, jolloin sosiaalipoliittisuus jonkin verran häviää. Mutta niin kuin sanoin, minä olen tyytyväinen lopputulokseen.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin kommentoida vain ihan muutamia puheenvuoroja, joita salissa on käyty.

Ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoro oli sillä tavoin minusta harhaanjohtava, että hän käsitteli perhetuki uudistusta toimeentulotukiasiakkaan kannalta ja tavallaan käsitteli ensisijaista toimeentuloturva ja viimesijaista toimeentuloturva samassa yhteydessä. On muistettava, että ensinnäkään perhetukipaketin tarkoituksena ei ole ollut koskaan toimia viimesijaisena toimeentuloturvana, vaan niin kuin ed. Muttilainen sanoi, pyrkiä korvaamaan lapsista aiheutuneet kustannukset niille perheille, joissa lapsia on, erotukseksi niistä, joissa lapsia ei ole.

Kun me käymme keskustelua, on syytä muistaa toimeentulotuen luonne. Se on nimenomaan tarkoitettu kriisitilanteiden, lyhytaikaisten tilanteiden hoitoon. Juuri tällä hetkellä tilanne on se, että sitä käytetään pitkäaikaisena tukimuotona. Sosiaali- ja terveysministeriössä juuri tästä seikasta johtuen ollaan valmistelemaan kokonaan erityyppistä uudistusta, voiko sanoa, perustoimeentuloturvakäsitteen tai kansalaispalkkakäsitteen pohjalta, jossa todella voitaisiin aidosti yhdistää tukea, voitaisiin aidosti huomoida sivutulot, voitaisiin samalla kertaa ottaa huomioon myös verotus. Jokainen erityisesti tähän asiaan vihkiytynyt tietää, että tämä on hyvin suuri uudistus sosiaalipoliitikassa ja ottaa aikaa eikä voi ajatella, että se juuri tähän hätään auttaisi. Näin

ollen me joudumme etenemään vanhalla periaatteella. Mutta toistan: sosiaali- ja terveysministeriössä on lähdetty liikkeelle tähän suuntaan.

Ed. Hämäläinen kertoi puheenvuorossaan, että edellinen hallitus lisäsi lapsilisiä ja samalla kevensi verotusta. Se pitää paikkansa. Mutta kohdentuminen oli äärimmäisen ongelmallinen, se kohdentui juuri suurituloisimpiin kaikkine ratkaisuihin. Tämä asia piti nimenomaan hoitaa pois päiväjärjestyksestä, saada perhetuki sellaiseksi, että se kohdentuu sosiaalisesti oikeudenmukaisesti niille, jotka perhetukea kaikkein eniten tarvitsevat.

Mitä tulee eiliseen näytelmään, minä ihmettelen vieläkin, että aikalisän ottamista pidetään näytelmänä, kun lapsiperheille saadaan 150 miljoonaa markkaa käyttöön. Tämä on aika omituinen arvio tästä toimenpiteestä.

Mitä tulee 10 ja 20 markan osuuteen, asian voi kääntää juuri päinvastoin. Tällainen leikkaus tai säästö lapsiperheille oli tehty, ei sen suurempi. Kuitenkin ääni on ollut hirvittävä kova, jos ei samalla kertaa hyväksytä, että tämä on merkittävä tuloetu lapsiperheille, kun se tulee sinne lisää.

Käytyyn, voiko sanoa, hallituksen sisäiseen mittelöön totean: Ehkä tämä tilanne johtuu osittain myös siitä, että olemme kaikki väsyneitä. Luulen olevani yksi niistä, jotka tietävät tämän asian kehittymisen alusta loppuun saakka, koska olen esittelevä ministeri. Olen hyvin pahoillani siitä, että aina viimeisiä tapahtumia myöten ei ole kerrottu asioiden oikeata kulkua, mutta minä en provosoidu tästä asiasta ja lähde tähän pyykinpesuun.

Totean vain sen keskustalaisena ministerinä, että meille on ollut aina tärkeätä, kun kotitalouksiin ohjataan jotakin kautta tuloja, että ne kohdistuvat sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Suoran tulotuen ja kenties korvausjärjestelmien, joissa omavastuu on mukana, puolesta puhuminen on meille ollut aina keskeinen kysymys. Sen sijaan olemme nähneet esimerkiksi verotuksen merkityksen nykyisessä talouden tilanteessa sellaisena, että juuri veroja maksamalla me voimme pitää huolta heikompiosaisista yhteiskunnassa. Jos me emme veroja maksa, me emme yhteiskunnan tuella heitä voi myöskään auttaa. Veroratkaisuissa on muistettava se, että enempuolen kasvattaminen tai tulopuolen menettäminen ovat budjetin kannalta aivan saman arvoisia.

Vielä keväisestä liikkeellelähdestä. Perhetuki-toimikunnan esityksen mukaisesti todellakin hallituksen oli tarkoitus esittää ns. erillistä lapsilisyysteemiä, joka kaikkien asiantuntijoiden arvioi-

den mukaan, joita ministeriössä käytimme, oli sosiaalisesti hyvin oikeudenmukainen, mutta myönnän, että tästä oli myös toisen tyyppisiä asiantuntija-arvioita. Ehkä tästä johtuen hallituksen sisällä jouduttiin muistaakseni kaksi kolme yötä tekemään työtä, että saavutettiin keväinen ratkaisu, johon kuitenkin liittyi esityksestäni sen tuen muuttaminen, joka verovähennyksinä oli lapsiperheille tullut, osittain asumistukeen, joka osoittautui laskelmiemme mukaan tälle vuodelle hyvin ongelmalliseksi lapsiperheille. Ensi vuoden alusta erityisesti pieni- ja keskituloisille lapsiperheille suunnataan hyvin tarkalla tavalla asumistukea, joka parantaa heidän asemaansa tähän vuoteen verrattuna huomattavasti. Tämä on ollut juuri sitä sosiaalisesti oikeudenmukaista perhetukipolitiikkaa.

Itse asiassa tästä periaatteesta edettiin hallituksen piirissä ja tietysti myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tilanteeseen, jossa koko perhetukiudistus verovähennysten, lapsivähennysten muututtua suoraksi tueksi eli lapsilisiksi aiheutti tietoisien päätöksen siitä, että 1 000 miljoonaa markkaa oli jäämässä budjetin yleiskatteeksi. Nyt ollaan siinä tilassa, että tavallaan velkaa lapsiperheille on tämän jälkeen vähän yli 150 miljoonaa markkaa. Niin pitkälle olemme tässä asiassa päässeet. Tilanne on lähes neutraali, ja samalla kertoo me olemme voineet toteuttaa mielestäni hyvin merkittävän perhepoliittisen uudistuksen. Perhetuki kohdentuu tällä kertaa aivan eri tavoin oikeudenmukaisemmin juuri niille perheille, jotka tätä tukea erityisesti tarvitsevat, eikä tätä uudistusta nyt pitäisi millään tavalla ainakaan hallituksen piiristä eikä myöskään laajemmin eduskunnan piiristä enää moittia. Monella tavalla se vastaa niitä toiveita, joita olen kuullut eduskunnan piiristä esimerkiksi hallituksen suuntaan toistuvasti esitettävän.

Ed. Stenius - Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen samaa mieltä, että periaatteessa uudistus on oikea. (Ed. Kempainen: Käytännössäkin aika hyvä!) — Käytännössäkin se on parantunut valiokuntakäsittelyn aikana koko ajan ja vielä viime yönkin aikana, ja se on erittäin hyvä. Mutta edelleen jää sellaisia aukkoja, jotka kohdistuvat perheisiin, joilta ei pitäisi markkaakaan ottaa.

Kun ministeri puheenvuorossaan sanoi, että minä olen jotenkin yhdistänyt väärin toimeentulotuen ja lapsilisän arvioimista, en ollenkaan ole väärin yhdistänyt. Hallituksen ja ministeriön meille antamissa selvityksissä on nimenomaan

todettu, että monilapsiset perheet hyvin usein joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Mitä näille perheille tapahtuu? Nyt kauniisti sanottiin, että he tulevat saamaan huomattavasti lisää lapsilisää. Kyllähän lapsilisät nousevat, mutta toimeentulotuen määrä alenee.

Nyt äkkinäisesti tein kaksi laskelmaa. En ottanut kuin viisi lasta huomioon. Ystävällisesti vielä laitoin sinne kaksi 3—9-vuotiasta lasta, joiden osalta vähän lisääntyy toimeentulotuen määrä. Siitä huolimatta tällaisessa perheessä kuukaudessa saatu tulo vähenee 413 markkaa, vaikka lapsilisät nousevat, kun lapsilisät jatkossa otetaan huomioon toimeentulotuen. Se, mikä määrä perheelle tulee, on toimeentulotuen uusi määrä. Kun se on 200, jopa 300 markkaa pienempi kuin tällä hetkellä, miinusta näille perheille tulee. Toisen esimerkin laskin, jossa kaikki ovat kymmenen vuotta täyttäneitä, jollainen tilanne on hyvin helppo kuvitella. Sain 1 118 markkaa miinusta kuukaudessa.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri ei vastannut mielestäni siihen, mitä ed. Kemppaiseltakin tiedustelin eli sitä, miksi hallitus ei ole voinut osaltaan tulla vastaan siinä, että myös 17—18-vuotiaiden osalta kompensoitaisiin verovähennyksen poistaminen. Nyt kyseisissä perheissä kompensaatioksi ei tule yhtään mitään ja kymmenettuhannet lukiolaisten perheet, ammattikoululaisten perheet tai muut jäävät vaille tukea, siis menettävät, eivät saa mitään tilalle.

Toinen asia: Ministeri sanoi, että uudistus on nyt lähes neutraali. Minun laskujeni mukaan se ei sitä ole. Nimittäin tänä vuonna on verovähennyksiä alentamalla lapsiperheiltä viety 300 miljoonaa markkaa, ja edelleen uudistus, joka nyt on tekeillä, vie 250 miljoonaa markkaa. Siis kahden vuoden kuluessa lapsiperheiltä tullaan viemään 550 miljoonaa markkaa eli yli puoli miljardia. Näin ollen minusta tämä ei ole kustannusneutraali.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että ministeri Huuhtanen on käynnistänyt omassa ministeriönsään perustuloa tai kansalaispalkkaa, mikä nimi sillä nyt onkaan, koskevan selvityksen, jotta päästään joskus eroon iänikuisesta kiistelystä siitä, minkälainen sosiaaliturva- ja lapsilisäjärjestelmä on, ja päästään yhtenäiseen ja kattavaan käytäntöön, joka nimenomaan turvaa heikompiosaisten perheitten ja ihmisten aseman.

Mutta nimenomaan nyt käsiteltävään lakipakettiin. Eilisillan keskustelun jälkeen oikein perusteellisesti perehdyin siihen, ja minä onnittelen hallitusta ja hallituspuolueita. Ei tämä suinkaan ole niin huono kuin eilisessä keskustelussa oppositio antoi ja myös minä annoin ymmärtää. Tämä on minusta sellainen työvoitto, josta ihan rehellisesti annan hallituspuolueille tunnustuksen, ja oppositio voisi eilisiä puheitaan hävetä. Pitää tutkia hieman tosiasioita. On muutamia puutteita, joihin minä puutuin eilen. Näkisin mielelläni, että tuki kohdistuisi nimenomaan alkuvaiheeseen ja tuen nouseminen lapsien lukumäärän mukaan ei olisi näin jyrkkää. Mutta sekkin on ymmärrettävää, kun on tutkinut asian. Se pitää paikkansa, että monilapsiset perheet ovat hyvin usein toimeentulotuen hakijoita, eikä siinä sinänsä mitään.

Jos 150 miljoonaa markkaa uupuu siitä, mitä lapsiperheet viime vuonna saivat, minusta se on nykyisessä taloudellisessa tilanteessa saavutus, jota ei kannata vähätellä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen puheenvuorossaan kertoi, että osa lapsiperheiden tuesta osoitetaan asumistukena, ja näin todellakin on. Mutta pohdin sitä, voiko asumisen tukijärjestelmää kehittää siten, että perheen perustamisvaiheessa saatava tuki olisi riittävä ja vähentäisi kasvavan perheen muuttamistarvetta ja siten velkaantumista, koska useimmiten nuorten lapsiperheiden suurimmat ongelmat ajoittuvat samoihin aikoihin, kun hankitaan asunto ja lapset syntyvät. Monesti nuorten perheiden rasitteina ovat vielä opiskelusta aiheutuvat velat. Tästä syystä juuri asumiseen ja opiskeluun liittyvä tuki tulisi kohdentaa riittävästi perheen elinvaiheen alkupäähän. En ole nähnyt tarkemmin esitystä, millä tavalla asumistuki kohdennetaan, mutta mietin, onko siinä tällaisia täsmennysmahdollisuuksia.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin tuen verotuksen ja verotuen siirtämistä lapsilisiin. Niin kuin ministeri Pekkarinen varmaan hyvin muistaa, tämä on hyvin pitkään ollut minun kantani.

Mutta olen arvostellut tässä hallituksen esityksessä sitä, että nyt ensin näkin valtiovarainminis-

teriö vetää välistä, kun kaikkia tukia ei kohdistetaakaan lapsiperheille. Ja kaikkien näiden vaiheiden jälkeenkin yhä on edelleen niitä ryhmiä, joille menetettyjä verovähennyksiä ei kompensoida ollenkaan, niin kuin tapahtuu 17-vuotiaiden lasten kohdalla. On niitä perheitä, jotka tulevat menettämään runsaasti tässä uudistuksessa, niin kuin keskituloiset palkansaajat, jotka menettävät 200—300 markkaa kuukaudessa. Edelleenkin pienituloisimmat, joiden on katsottu hyötynneen tästä, saattavat todellisuudessa joutua häviäjiksi hekin, koska hallitus on samaan aikaan muuttanut toimeentulotuen perusteena olevia ehtoja. Todellisuudessa pienituloisimmat saattavat myös olla menettäjiä joukossa.

Näytelmäksi minä olen kutsunut tätä käsiteltyä sen vuoksi, että hallitus olisi voinut tyylikäästi sopia tämän asian uskottavalla tavalla alun alkaen, niin että myös hallituspuolueiden edustajat olisivat voineet tukea sitä uudistusta, eikä vasta niin, että toisen käsittelyn viime metreillä ryhdytään hieromaan sovintoa ja etsimään parannuksia. Tämän vuoksi minusta se oli näytelmä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin ministeri Huuhtanen olen kyllä sitä mieltä, että totta kai lapsilisä uudistuksen yhteydessä saa käsitellä toimeentulotukea. Hallituksen esityksen yleisperusteluissa on jopa tätä koskeva otsake ja sen otsakkeen alla on lupaus, että toimeentulotukietuuden saajien asema säilytetään ennallaan.

Ministerin puheenvuorosta sai sen käsityksen, että toimeentulotuen varassa elävien lapset eivät tarvitse lapsilisää saman vertaa kuin varakkaat. Ministeri sanoi myös, että jatketaan vanhalla periaatteella. Hyvä ministeri, te ette aio jatkaa samalla periaatteella. Teidän esityksestänne valtioneuvosto on päättänyt muuttaa toimeentulotuen laskentatekniikkaa ja sen kautta perusosia niin, että toimeentulotuen varassa olevien perheiden asema nykyisestä heikkenee. Tämä on joko tekninen kömmähdys tai sitten toimeentulotuen varassa olevien perheiden syrjintää. Toivon, että ministeri aikoo pitää huolen siitä, että valtioneuvoston päätös 18.11. nopeasti muutetaan ja tämä epäkohta korjataan.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan ed. Vehkaojan puheenvuorosta, koska itse olen kantanut suurta huolta toimeentuloturvan ja lapsilisien yhteensovittamisesta, jossa todella on ristiriita. Kun verrataan esi-

merkiksi kotihoidon tuen saajia, niin tällä kohtaa ette ole kuitenkaan tehneet vastaavia yhteensovituksia. Tällä hetkellä kaksilapsinen, kotihoidon tukea saava perhe voi saada kaksi kertaa enemmän tukea kuin vastaavassa asemassa oleva perhe, jonka vanhemmat käyvät työssä. Kuitenkaan kaksilapsisen perheen lapsilisät eivät riitä edes päivähoidon maksamiseen, eli ristiriitoja täältä löytyy.

On hyvä, että asumistukea on korjattu, mutta unohtitte mainita, että rahat kerätään savamaksun korotuksilla. Kun on arvioitu, onko 10 markkaa tai 20 markkaa lisää, minä pidän sitä kyllä erittäin hyvänä asiana, että viimeisenkin yön kändeväännoissä on tullut kymppi ja kaksikymppiä. Ne ovat rahoja, joita tänä päivänä näiltä lapsiperheiltä todella puuttuu.

Kun ed. Kempainen täällä aina vetoaa kansanedustajiin, niin onneksi tässä maassa on enemmän muita kuin kansanedustajia. Kansanedustajalle tuskin kymppi onkaan niin iso raha kuin tämän päivän lapsiperheille.

Ed. Ukkolalle, joka sanoi, että täällä tämä vähennys tuntuu koko ajan pienenevän ja pienevän, totean, että tosiasia on se, että nyt imuroitavista 700 miljoonasta 200 on vielä palauttamatta ja kahden vuoden jaksolla arvioituna summa on 500 miljoonaa eli puoli miljardia, joka puuttuu lapsiperheiltä. Ei pidä nyt väheksyä ongelmaa. Tältä osin olisin toivonut, että ed. Ukkola olisi itse ollut arvioimassa omia puheitaan.

17-vuotiaiden osalta jätän me ponnen kolmannessa käsittelyssä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen ei ole enää paikalla. (Ed. Hämäläinen: Puhelimessa!) Hän kuitenkin puheenvuorossaan kiinnitti huomiota siihen, että viime yönä tehdyt mm. veroratkaisut ovat epäoikeudenmukaisia ja että — ymmärsin näin — koko lailla kaikki se veropoliittinen liikuma-ala, mikä käytettävissä oli, olisi tullut suunnata nimenomaan lapsiperheisiin. Mieluusti hyvin pitkälti periaatteessa tuohon näkemykseen yhtyy.

Kuitenkin haluan kiinnittää huomiota siihen, että niiden veroratkaisujen kokonaisvaikutukset sen mukaan, mitä valtiovarainministeriön verosasto on tänä päivänä laskenut, päätyvät sentapaiseen ratkaisuun, että veroaste kevenee 60 000 markan kohdalla 0,8 prosenttiyksikköä; 90 000

markan vuositulon kohdalla 0,7 prosenttiyksikköä; 120 000 markan vuositulon kohdalla 0,5 prosenttiyksikköä; 250 000 markan kohdalla 0,4 prosenttiyksikköä; ja 400 000 markan kohdalla 0,3 prosenttiyksikköä. Kahden viimeisen, 250 000:n ja 400 000 markan kohdalta, kun otetaan huomioon, että lainaveron palautuksessaan tosiasiallinen hyöty verovelvolliselle on vain se korkohyöty, minkä hän tässä saa, päädytään tilanteeseen, jossa 250 000 markan kohdalla veroasteen keveneminen on 0,2 prosenttiyksikköä ja 400 000 markan kohdalla 0,15 prosenttiyksikköä.

Arvoisa puhemies! Haluan näillä lukemilla sanoa ja osoittaa, että viime yönä tehtyjen veropoliittisten ratkaisujen selkeä ja selvä painopiste sattuu aika pientä taikka keskikokoista tuloa ansaitsevien kansalaisten verotuksen keventymiseen. Ratkaisujen painopiste on selvästi ja kirkaasti nimenomaan noilla kohdilla. Se oli ehto sille, että tämä ratkaisu viime yönä tuli. Keskusta ei olisi ollut ratkaisussa mukana, ellei painotus olisi näissä ratkaisuissa ollut tällainen.

Olen ed. Hämäläisen kanssa samaa mieltä siitä, että lapsiperheiden kannalta koko tämä järjestely eli vähennysten poistaminen ja suoran tuen parantaminen johtaa joidenkin yksittäisten perheiden kohdalla siihen, että ilmeisesti menetyksiäkin tapahtuu. Mistä tulotasosta tällaiset perheet löytyvät, minkälaiset perheyyypit ne lähinnä ovat? Näiltä osin uskon, ehkä joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, että ne harvat menettäjät löytyvät meidän hyvätuloisten joukosta, ei pääsääntöisesti keskituloisten ja pienituloisten joukosta, puhumattakaan siitä, että jos on kysymys useampilapsisista perheistä, on äärettömän vaikea, näin uskon, näiden ratkaisujen jälkeen löytää sellaista pieni- tai keskituloista perhettä, jolla on vähänkin useampi lapsi, todennäköisesti ei enää kaksilapsistakaan, joka näiden järjestelyjen jälkeen enää menettäisi.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen kommentti, minkä halusin tässä yhteydessä tehdä. Ministeri Huuhtanen, kun hän on ... (Ed. Zyskowicz: Herrasmies!) — Sanotaan niin, ed. Zyskowicz. — Todellakin hän on herrasmies ja hän jätti kommentoimatta puheenvuorossaan niitä puheenvuoroja, mitä kokoomuksen eduskuntaryhmän keskuudesta äsken esitettiin. Hän jätti kommentoimatta, vaikka hänen esittelemistään asioista oli kysymys.

Ed. Zyskowicz, olen minä sitten herrasmies tai en, haluan kyllä veljen jätettyä omassa asiassaan kommentoinnit sikseen muutamalla sanalla nyt

kommentoida edustajien Hämämiehen, Perho-Santalalan ja Ala-Harjan puheenvuoroja. Niissä väitettiin, että kokoomus viime yönä rutisti lapsilisäkorotuksen ja -parannuksen. Viime yön kahdeksan tunnin neuvotteluista ainakin neljä tuntia käytettiin sen seikan selvittämiseen, käytetäänkö tietty liikkuma-ala kokonaan progressiivisen verotuksen keventämiseen vai lapsiperheiden aseman parantamiseen ja sosiaalivakuutusjärjestelmän kohentamiseen. Sen jälkeen kun tätä kädenvääntöä käytiin neljä tuntia, minä en voi hyväksyä sitä, että tuontapaisia puheenvuoroja käytetään, mitä edustajat Hämämies, Perho-Santala ja Ala-Harja käyttivät, tai totta kai minä voin hyväksyä, mutta minun on pakko niitä kommentoida. Minun on pakko sanoa, mikä oli sen keskustelun sävel, mikä hallituksen sisällä näistä asioista käytiin.

Se sävel oli hieman tarkemmin siihen tullen sitä, että kiistatta ja kieltämättä hallituksen sisällä oli erilaisia näkemyksiä, miten kulutuskeskustelun parantamisen liikkumavara käytännössä käytetään. Käytetäänkö, niin kuin esitys oikealta tuli, merkittävä osa 3—4 prosentin suuruisen inflaatiotarkistuksen tekemiseen asteikoihin ja lisäksi koko 1,4 miljardin markan suuruisen lainaveron poistamiseen vai pienennetäänkö tätä summaa ja siitä merkittävä osa käytetään lapsilisien korottamiseen ja sosiaalivakuutusjärjestelmän huononnusten poistamiseen? Tämä oli asetelma, jossa keskustelua viime yönä käytiin tuntikaupalla, tuntikaupalla. (Ed. Koskinen: Kuka jälkimäistä vaihtoehtoa ajoi?) Lopputuloksen tiedätte, mikä se on. — Minä toivon, että minun ei olisi tarvinnut täällä ilmoittaa, kenen vaatimuksesta ja miltä puolelta tuli se lopputulos, jossa otettiin mukaan todella lapsilisäjärjestelmän tuntuva parantaminen ja sosiaalivakuutusjärjestelmän parantaminen. Minä olisin toivonut, ettei minun olisi tarvinnut täältä välttämättä kertoa, miltä puolelta se oli. Mutta ei ainakaan siltä puolelta, jolta täällä väitettiin rutistus käydyn viime yön aikana. (Ed. Stenius-Kaukonen: Miksei voi kertoa? — Ed. Kemppainen: Rivien välistä!) — Se tuli nyt sanotuksi. Tästä se varmasti tuli ymmärretyksi.

Arvoisa puhemies! Mitä koko tämän perhetukipaketin uudistamiseen tulee, haluan palata vielä vähän tämän hankkeen juurille, aikoihin 14.10.92 ja sittemmin aikaan 4.3.93. Noina aikoina tehtiin säästöpäätöksiä, mm. 14.10.93. Silloin sovittiin siitä todellakin, että nämä verovähennykset poistetaan, ja silloin sovittiin tiettyjen kädenvääntöjen jälkeen, että jää tietty aukko, joka

jää täyttämättä. Lapsilisät eivät nousisi samalla määrällä, mikä säästyisi verovähennysten poiston jälkeen. Siinäkin keskustelussa oli vaihtoehtoja sille, miten aukko täytettäisiin, mutta niille vaihtoehdoille ei tuossa vaiheessa kannatusta löytynyt.

Kun salista poistui joukko edustajia, joille sanomani tarkoitin erityisesti, niin tästä asiasta ei kuitenkaan tässä yhteydessä enempää.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on antanut sosiaalivaliokunnalle lausunnon perhetukipaketista, ja verojaostossa on ollut hallituksen laskelmien lisäksi käytettävänä mm. Veronmaksajain Keskusliiton ja Väestöliiton laskelmia. Ne osoittavat, että keskituloisille palkansaajille, tavallisille teollisuustyöntekijöille ja toimihenkilöille, syntyy tästä uudistuksesta satojen markkojen menetykset kuukausittain.

Ministeri Pekkarinen, sormituntumani on, että viime yönä sovitut veroratkaisutkaan eivät riitä tämän kuopan umpeen luomiseen, vaikka ne olisivatkin oikean suuntaisia. Yksityiskohtaisia markkamääräisiä laskelmia minä en pysty esittämään, koska minulla ei ole ollut käytettävissäni myöskään hallituksen esityksiä eikä laskelmia. Itse asiassa toistaiseksi minulla ei ole käytettävissäni mitään muuta kuin lehdistötiedote, joka iltpäivällä huomattavasti ennen kuin se minun käsiini tuli, jaettiin tiedotusvälineille. Palaan, ministeri Pekkarinen, kanssanne veroasioihin heti, kun saan hallitukselta tarkemman tiedon niistä ratkaisuista.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä asiassa pitää kyllä paikkansa se, että kun asiaa on enemmän käsitelty ja selvitetty, niin on tullut lasten kannalta parempi ratkaisu, ja sehän tässä nyt on olennaisinta. Minua ei niinkään kiinnosta se, miten tämä on hallituksessa mennyt eteenpäin, mutta kesäkuussa-han erityisesti keskusta oli valmis hyväksymään sen paketin ja kokoomuksen taholta tuotiin esille se, että tätä ei näin voitaisi hyväksyä, ja samaa mieltä oli silloin myös oppositio. (Ed. Stenius-Kaukonen: Sama tilanne valiokunnassa!)

Opposition lähtökohta oli tietysti se, että palikat on jäädytetty, jopa reaaliansoita laskettu, kustannukset ovat nousseet, maksut ovat kunnissa nousseet, koulutus on tullut kalliimmaksi ja sitten näiden verovähennysten osalta on todella se tilanne, kuten täällä on huomautettu, että noin 550 miljoonaa markkaa, kun otetaan

tämän vuoden lapsiperheisiin kohdistuva verotus huomioon, tästä vielä jää täyttämättä. Mutta onhan tässä vielä kolmas käsittely käymättä, joten ei tiedä, minkälaiseksi tämä paketti vielä muuttuu, sillä tämä on niin kuin entinen oppositiopuolue sanoo, oikean suuntainen mutta riittämätön.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä todettiin, ministeri Huuhtanen on herrasmies ja samoin on myös ministeri Pekkarinen. Menemättä viimeisten neuvottelujen yksityiskohtiin tässä vaiheessa on kuitenkin syytä todeta se, mikä täällä on äsken muun muassa ed. Skinnerinkin puolesta todettu, että keskustan eduskuntaryhmä keväällä vaati asian ratkaisemista sellaisena, kuin hallitus oli kyennyt sopimaan ja yhdessä oli sovitettu. Keväällä jo kokoomus halusi asiaa lykättäväksi syksyyn, jotta vielä katsottaisiin, voitaisiinko tähän koko perhetukipakettiin tehdä parannuksia ja korjauksia.

Kun tultiin syksyyn, keskusta pitkin syksyä kiirehti perhetukipaketista päättämistä siinä muodossa, kuin se oli keväällä hallituksesta annettu, ja kokoomuksen puolue-elimet ja myös eduskuntaryhmä vaativat perhetukipakettiin korjauksia. Eduskuntaryhmän kokouksessa 27.10. nimenomaan totesimme, että perhetukipakettia pitää korjata joko siten, että perhepoliittinen verovähennys edelleen osin säilytetään, tai siten, että lapsilisiä lisäkorotetaan. Sen jälkeen hallitus marraskuun alkupäivinä päättikin lisäkorotuksesta lapsilisiin. Viimeinen vaihe oli marraskuun 24 päivä, jolloin pääministeri johtamassaan neuvottelussa nimenomaan edellytti, että perhetukipakettiin ei enää palata, että siitä on riittävän moneen kertaan jo sovitettu eikä lisäparannuksia ole tehtävissä.

Tämä on tosiasia, ministeri Pekkarinen, tästä paketin käsittelystä ja sen historiasta. (Ed. Laitinen: Entä eilinen tilanne?) — Eilinen tilanne oli se, että kun neuvotteluihin oltiin menossa, niin pääministeri ja myös valtiovarainministeri olivat sitä mieltä, että perhetukipakettiin ei enää palata, ja kokoomuksen omassa neuvottelussa lähtiesämme tähän neuvotteluun päätettiin, että perhetukipakettiin on vielä voitava palata, kun nyt laajemminkin otetaan tarkasteluun ensi vuoden budjettiin tehtävät muutokset mm. menopuolella.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Nyt kun ed. Zyskowitz on paikalla, menen koko tämän perhetukipaketinjärjestelyn historiassa vähän kauempaan aikaan. Ehkä siinä ei kannata kovin kauan viipyä, mutta sanon sen tässä nyt kuitenkin ääneen. Siinä vaiheessa, kun päätettiin siitä, että verovähennykset poistetaan, ja siinä vaiheessa, kun valtiontaloudellisista syistä näytti siltä, että lapsilisiä ei voida vastaavassa mitassa korottaa, oli vaihtoehtoja myös hallituksen sisällä sen silloisen, muistini mukaan noin runsaan 600 miljoonan markan täyttämiseksi. Oli erilaisia vaihtoehtoja, millä se täytetään, mm. se, että sosiaaliturvamaksua, joka on kieltämättä jo korkea, jota on korotettu siis myös verovelvollisille, olisi nostettu vielä entisestään ja sillä tavalla rahoitettu se aukko, joka lapsilisiin siinä vaiheessa jäi. Minä en viitsi nyt sanoa ääneen tai puhua enempää siitä, minkä takia tämäntapainen keino paikata silloin syntynyt aukko jäi toteutumatta. Se keskustelu käytiin hallituksen sisällä, enkä palaa siihen sen enempää.

Mitä tulee täällä viime kevään, kesän ja nyt syksyn aikaan käytyihin keskusteluihin, minä voin vakuuttaa, että myös keskustan eduskuntaryhmän piirissä vaateet kyllä siitä, että lapsilisiä voidaan kohentaa, ovat olleet kaiken aikaa esillä eri käännteissä ja erityisen selkeästi ja kirkkaasti se vaade on nivottu siihen yhteyteen, jossa on puhuttu verotuksen keventämisestä. Silloin kun on puhuttu siitä mahdollisuudesta, että verotusta voitaisiin keventää, meidän ehdoton vaateemme on ollut se, että osa tästä kulutuskysynnän parantamisesta tulee nimenomaan suunnata lapsiperheiden tukeen, ja siinä paras keino ei ole perhepoliittisten vähennysten käyttö, niihin palaaminen, vaan nimenomaan lapsilisien kohentaminen ja korottaminen. Kyllä tämä on ollut meidän hyvin selkeä kantamme. Vielä korostan, että se kanta on nivottu nimenomaan siihen kysymykseen, jolloin verotuksen keventämisestä ja kulutuskysynnän parantamisesta on oltu tekemässä ratkaisuja.

Mitä tulee viime yönön vielä yksityiskohdan osalta, niin kun keskustelu eilen avattiin, ilmoitimme keskustan ryhmän toimesta jo siinä vaiheessa, että käsittelyyn on otettava lapsilisäkysymys, ja tuli tuo summakin sanottua, millä lapsilisiä pitää korottaa, heti ensimmäisissä puheenvuoroissa. Mutta en nyt käy siihen asiaan sen enempää. Viime kädessä ratkaisut sekä verotuksen että lapsilisien osalta ovat tietysti koko hallituksen yhteisiä, ja minä toivon, että ne tästä edespäin sellaisina voidaan myös ulospäin markkinoida.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että keskustaa on kiirehtinyt tämän käsittelyä, mutta se on kiirehtinyt sitä vain käsittelyruuhkan takia. Tämä on aivan totta. Meille olisi jäänyt paljon enemmän aikaa käsitellä näitä muita asioita perusteellisemmin. Varmaan ed. Stenius-Kaukonen ja kaikki muut tietävät, että näiden asioiden käsitteleminen on ollut suorastaan katastrofi.

Sitten tietysti jää arvioitavaksi, kuinka paljon tämän lapsilisäpaketin käsittelyyn viivyttäminen olisi vaikuttanut tähän asiaan. Meidän mielustämme ei ollenkaan. (Ed. Zyskowitz: Jos se olisi keväällä mennyt kiinni, se olisi mennyt siinä muodossa!) — Ei ole mennyt. Meillä tulee matkakustannusten korvausesitys, joka oli mennyt täältä, mutta me käsittelemme sen uudelleen. Ei ole eduskunnan käsittelyaikataulusta kiinni, minkä verran pystymme lapsilisiin saamaan lisää.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on todettu, että tämä uudistus on aiheuttanut isoja aukkoja ja pieniä aukkoja. Vähän oikaisten kai voitaisiin sanoa, että isot aukot ovat syntyneet varakkaampien osalta ja pienet aukot pienituloisempien osalta. Luettellessaan perhetukipaketissa häviäviä perheitä ministeri Pekkarinen ei muistanut pieniä aukkoja eikä toimeentulotukiperheitä, jotka tässä uudistuksessa todellakin lähes säännönmukaisesti häviävät, kuten täällä on moneen kertaan sanottu.

Nyt on pakko ihmetellä, eikö ministeri Pekkarinen kuunnellut niitä puheenvuoroja, joita täällä äsken pidettiin, vaan eikö hän halunnut niitä noteerata. On tosiasia, että nyt pitäisi hyvin voimakkaasti noteerata tämä asia, sillä hallituspuoleet ovat markkinoineet koko uudistusta nimenomaan sillä tavalla, että se hyödyttää pienituloisia. Miksi uudistus ei saisi hyödyttää kaikkein pienituloisimpia, sitä pitää kysyä.

Yleistäen voitaisiin sanoa, että tosiasia on, että hallitukselle on tullut nyt pupu pöksyyn koko uudistuksen kohdalta, ja siinä mielessä nämä neuvottelut, jotka käytiin viimeisellä viivalla, olivat tietysti hyvä asia lapsiperheiden kannalta, mutta kyllä kai poliittisesta syystä enemmän johdetaan, että ratkaisu jäi näin viimeiseen tinkaankin. Te ette uskaltaneet tulla kasvokkain lapsiperheitten kanssa, jotka olivat jo huomaamassa, että heiltä riistetään satoja miljoonia.

Ed. P e r h o - S a n t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen piti mielestäni erittäin korrektiin, rakentavan, ana-

lyyttisen, viisaan puheenvuoron, jossa hän selvitteli tämän taustoja sisällölliseltä kannalta ja niitä periaatteita, minkä mukaan sosiaaliturvalainsäädäntöä ollaan uudistamassa näissä aika vaikeissa olosuhteissa. Ministeri Pekkarisen puheenvuoroa en valitettavasti voi näillä adjektiiveilla kuvata.

Mielestäni me voisimme nyt lopettaa täällä tämän jäsentenvälisen. On varmasti niin, että jokaisessa ryhmässä, niin keskustan kuin kokoomuksenkin ryhmässä ja muissa ryhmissä, on ollut enemmän tai vähemmän suuria paineita korjata alkuperäisen esityksen epäkohtia. Tässä on ollut painotuseroja siinä, millä tavalla, mutta lopputulos joka on saavutettu, on mielestäni tyydyttävä, ei kympin arvoinen, koska siihen ei ollut taloudellisia edellytyksiä. Halua olisi ollut vaikka kuinka pitkälle ja nostaakin tiettyjen ryhmien osalta. Mielestäni olisi nyt rakentavampaa keskittyä itse asiaan kuin jäsentenväliseen kisaan.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Annan kaiken tunnusten varmasti ed. Perho-Santalana edesottamuksille näissä kysymyksissä eri vaiheissa viime kevään, kesän ja kenties syksyinkin aikana. Ehkä hän on rutistanut tässä asiassa, mitä termiä hän itse käytti, kovastikin.

Mutta, ed. Perho-Santala, sitä minä en hyväksy tältä paikalta, että tässä salissa annetaan sellainen todistus, että se parannus lapsilisiin viime yönä oli kokoomuksen rutistuksen tulos. Ed. Perho-Santala, se ei pidä paikkaansa. Toistan: Se ei pidä paikkaansa! Se rutistus, jolla tässä asiassa edettiin, tuli ihan toisen hallituspuolueen suunnasta. Oli tämän sanominen korrektiä tai ei, mutta minä en voi välttyä siltä, että minun on tämä pakko tässä sanoa.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä jatkaa jäsentenvälistä keskustelua, vaikka jonkinlainen taisteluväsymys tietysti tuppaa iskemään tämänkin asian kohdalla, kun asiaa on jo lähes vuosi täällä käsitelty.

Mitä tulee siihen, mitä ministeri Pekkarinen viimeksi totesi siitä, kuka rutisti viime yönä ja kuka ei rutistanut, niin haluan todeta sen, että kokoomus on jatkuvasti vaatinut, että lapsiperheiden verotusta ei kiristetä, että lapsiperheisiin ei suunnattaisi täsmäverotusta, mitä tämä verovähennysten poisto tietenkin merkitsee. Siitä syystä halusimme loppuun asti pitää kiinni siitä, että tutkitaan, onko mahdollisuutta, kun veroratkaisuja tehdään, vielä kohdistaa lapsiperheisiin jonkinlainen tuki. Kun tämä asia liittyi perhetukipa-

kettiin ja kun tiesimme, että siinä on kaksi vaihtoehtoa, minkä myös kokoomus on tuonut esiin, eli myös lapsilisien korotus, niin vielä viime vaiheessa haluttiin tämä asia pöydälle, jotta viime yön neuvotteluissa myöskin lapsiperheet olivat esillä.

Olen erittäin iloinen siitä, että näin tapahtui, huolimatta mm. opposition edustajien suuresta vastustuksesta ja metelistä tämän asian pöydälle jättämisessä. Kysymys oli kuitenkin siitä, että haluttiin vielä lapsiperheille parempi ratkaisu, kuin mitä siihen asti oli saatu. Me olemme tänään voineet todeta, että pöydällejätö kannatti ja yön rutistuksessa on vielä lapsilisiin tullut lisää rahaa.

Haluan myös tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että tässä on kysymys todella suuresta sosiaalipoliittisesta ratkaisusta, joka merkitsee noin 9 miljardin suoraa sosiaalipoliittista tukea lapsiperheille. Tämä asia on täällä eri keskusteluissa monta kertaa unohtunut. Ed. Ukkola opposition edustajista huomasi myös todeta sen, että kyllä tässä asiassa on paljon positiivisia puolia, vaikka oppositio tätä kovasti moittii. Mutta kuten sanottu, verotusongelmahan tähän vielä jää.

Olen ollut huolissani tämän keskustelun kuluessa, kun on tullut esiin, että keskusta ei todellakaan tiedä, minkälainen on tavallisen palkan saajaperheen elämä tänä päivänä. Erilaiset maksujen korotukset, verojen kiristykset ym. ovat vaikeuttaneet tavallisen lapsiperheen asemaa erityisesti, ja siitä syystä nämä veroratkaisut ovat tärkeitä. Mutta keskusta ei tätä ongelmaa ole nähnyt ja jatkuvasti haluaa korostaa, että verotusta on päinvastoin kiristettävä. Kokoomuksen tehtäväksi on jäänyt tältä osin huolehtia tavallisten lapsiperheiden asemasta. Toivoisin kyllä, että keskustakin perehtyisi ihmisten tavalliseen elämään vähän enemmän. Olisin myös kiinnostunut tietämään, mitä keskusta tarkoittaa näillä suurituloisilla, joiden verotuksesta he sanovat koko ajan olleen kysymys, kun kokoomuskin on vaatinut lapsivähennyksen osittaista säilyttämistä. Kyse ei ole mistään suurituloisista perheistä vaan aivan tavallisista perheistä, joiden tulot vähentyvät verotuksen kiristytessä.

Mitä tulee aikaisempiin historioihin, joita täällä on toisteltu, haluan vielä muistuttaa siitä, että alkuperäinen esitys olisi merkinnyt verotuksen kiristymistä kahta kautta. Olisi poistettu verovähennykset ja sen lisäksi tehty veronalainen erityislapsilisiä, joka olisi kiristänyt progressiota ja vähentänyt tuloja entisestään. Kolmatta kautta se olisi vaikuttanut niin, että verotettava tulo olisi otettu huomioon eri sosiaaliturvaetuksissa, jotka olisivat vähentyneet, ja köyhyysloukkuilmiö

olisi entisestään syventynyt. Kokoomus on tässäkin asiassa toiminut lapsiperheiden hyväksi ja estänyt sen, ettei lapsilisiä ole asetettu verolle, ja tähän ratkaisuun olemme erittäin tyytyväisiä. Ja uskon, että kun taloudellinen tilanne paranee, tämän ratkaisun merkitys tulee entisestään korostumaan, koska kai jonakin päivänä on tässäkin maassa pystyttävä tuloverotusta keventämään siitakin, mitä viime yönä on täällä päätetty.

Mitä tulee ed. Kemppaisen puheenvuoroon, jossa hän kovasti moitti kokoomusta, otan nämä moitteet kyllä kiitoksena vastaan. Nimenomaan kokoomus on halunnut viivyttää lapsiperheiden tukipakettia loppusuoralle asti. Aivan niin kuin ed. Puisto aikaisemmin totesi, keskusta ajoi keväällä tämän asian käsittelyä siinä muodossa, kuin hallitus sen oli esittänyt, ja kiirehti sitä. Ed. Kemppaisen puheet siitä, että tämä olisi ollut jonkin ruuhkan takia tehty vaatimus, (Ed. Kemppainen: Eikö ole ollut ruuhkaa?) eivät pidä paikkaansa, vaan keskusta oli siinä vaiheessa tyytyväinen tähän pakettiin.

Joka tapauksessa tämä on todella parantunut matkan varrella ja vielä viime yönä tällä 150 miljoonalla. Se saattaa tuntua tietysti joistakin pieneltä, kun korotukset näihin aikaisempiin summiin ovat 10 ja 20 markkaa, mutta kokonaisuutena lapsiperheille tämä on merkittävä siirto, mikä viime yönäkin tapahtui.

Siltä osin kannatan ed. Kemppaisen puheenvuoroa, kun hän totesi, että hän tekee tässä asiassa ehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Sitä tulen kannattamaan.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tietysti kauan kannata jatkaa tätä jäsentenvälistä, mutta siinä on selvä ero, miten verotukseen ja tukeen suhtaudun tai minkä tasoiseen verotukseen. Nyt ainakin meille hallituspuolueiden edustajille on jaettu viime yön veroratkaisu. Kyllä tämä on selvästi sosiaalisempi veroratkaisu kuin se, että olisi taulukoihin 3—4 prosentit tarkistusta tehty. Eikö tämä osoita sitä, että juuri me ymmärrämme tavallisen suomalaisen palkansaajaperheen asian? (Ed. O. Ojala: Hieman paremmin kuin kokoomus!) Nimenomaan te vastustitte ensiksikin verovähennyksen poistoa ja sitten estitte verollisen lapsilisen. Tällaisethan ovat niitä asioita, jotka kärjistävät köyhyysloukkaa. Minusta köyhyysloukku on meidän yhteinen asiamme, jota pitäisi lieventää. Meidän pitäisi kehittää sellaiset tulojärjestelmät.

Sitten vielä lyhyesti viivyttämisasiiaan. Kyllä kai tietysti, jos sen haluaa noin ymmärtää, voi sen

noin esittää, mutta meidän ainut motiivimme oli työruuhkan purkaminen, ja niin kuin osoittautui, ei ole lakiesityksen aikataulusta kiinni, mitä tänne saadaan ja kenen toimesta parannus. Ei tullut äsken tarpeeksi selvästi sanottua, mutta viime yön pakettiinhan kuuluu se, että matkakustannusten omavastuuosuutta ei nosteta ja matkakustannusten kattoa ei nosteta eli perutaan täällä käsitelty lakiesitys. Aivan samalla tavalla lapsilisiin olisi voitu tehdä korotus, vaikka se laki olisi täällä jo alkusyksystä tai viime keväänä hyväksytty.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen jo kuuntelin työhuoneessani muun muassa ed. Tainan ja muiden kokoomuslaisten puheita erinomaisesta työstä, jota he ovat tehneet lapsiperheitten hyväksi. Kyllä minun täytyy sanoa, että vähintäänkin ne vähät karvat, joita vielä on, olivat pystyyn nousta, kun ajattelin, että olemme näiden kanssa hallituksessa ja meidän pitäisi yhdessä puolustaa hallituksen esityksiä. Minä en kyllä käsitä tällaista yhteiseloä. Minulle on käsittämätöntä tällainen kotiin päin veto ja ikään kuin irtopisteitten kerääminen välistä vetäen. Jos jotain on yhdessä päätetty ja sovittu, sitten jotkut lähtevät muuta puhumaan. Täytyy myöntää, että totta kai kokoomus on pitänyt ääntä koko kesän ja syksyn. Se pitää paikkansa. Kokoomus on pitänyt ääntä julkisuudessa kaikista hyvistä kauniista asioista, kuten teidän presidenttiehdokkaanne Ilaskivikin. Hän lupaa kaikille kaikkea hyvää. Mutta sitten, kun tulee päätöksenteon paikka, te olette kyllä aivan toisilla linjoilla. Ministeri Pekkarisen puhe pitää kyllä paikkansa siitä, mitä te ajatte, mitä te edustatte.

Ed. Taina, sanoitte, että keskusta ei kannu huolta palkansaajien asiasta ja keskusta ei ymmärrä, mikä on tavallisen palkansaajan asia. Tämä on aika törkeä väite. (Ed. Taina: Kokeuksesta puhun!) Meistä monet tietävät varmasti yhtä hyvin kuin ed. Taina, mistä on kysymys. Minä haluankin ed. Tainalle huomauttaa, miten voidaan pitää palkansaajan asiasta huolta: Vain sillä, että tässä maassa tuotannollinen toiminta kannattaa. Vain sillä tavalla, ed. Taina, voidaan pitää palkansaajan asiasta huolta. Oletteko te pitäneet huolta siitä, että tuotannollinen toiminta kannattaa? Ette näytä pitävän.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluaisin tehdä ehdotuksen siitä, että käsittelyn pohjaksi otetaan II vastalauseen mukai-

set lakiehdotukset. Nimittäin ne ovat huomattavasti paremmat kuin hallituspuolueiden täällä kehumia esitys. Kun te nyt olette niin kovasti lapsiperheiden asialla hallituspuolueissa, ottakaa todella tekni opiksenne ja tulkaa vasemmistoliiton vastalauseen mukaisesti käsittelemään asiaa sitten, kun lähemme huomenna äänestyksiä tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että aivan liikuttuneena ja melkein tippa silmässä olen kuunnellut kokoomuksen ja keskustan ylistyslaulua ja kilpalaulantaa siitä, kumpi ansaitsee mitalin siitä, että ensimmäiselle lapselle tulee 10 markkaa ja toiselle lapselle 20 markkaa lisää. Perhetukipaketin käsittely on ollut todella mielenkiintoinen näytelmä kaiken kaikkiaan, kokonaisuudessaan, aivan alusta lähtien, viime kevästä lähtien, kun se valiokuntaan tuli.

Siitä voisi pitkään ja hartaasti puhua, mutta palaan eilisiltäiseen keskusteluun ja tapahtumiin eduskunnassa, arvoisa puhemies, siitä syystä, että kun olin täällä pöydällepanosta puhumassa, niin puhemieheltä sain huomautuksen, joka varmasti oli aivan oikein puhemieheltä. Mutta toteaisin, että minusta oli myös vähintäänkin outoa menettelyä se, että ministeri paukkaa yks kaks saliin illalla ja ilmoittaa ilman mitään sen parempaa esitystä, että asia laitetaan pöydälle, asia, jota oli todella hiottu ja yritetty saada lisää rahaa lapsilisä uudistukseen pitkään ja hartaasti valiokunnassa. Valiokunta on antanut mietintönsä 26 päivänä marraskuuta. 1 päivänä joulukuuta siten yks kaks tapahtuu tämä dramaattinen käänös. Ihmettelen, mistä viidessä päivässä nämä rahat ovat löytäneet. Ne ovat olleet tiedossa jo hyvissä ajoin, mutta tarkoituksellisesti tämä operaatio suoritettiin, niin kuin eilisen, viime yön ja tämän päivän aikana on tapahtunut.

Asiahan olisi voitu hoitaa toisinkin. Jos olisi haluttu, olisi voitu kaikessa hiljaisuudessa esimerkiksi puhemiehelle viedä ilmoitus siitä, että asian käsittely halutaan keskeyttää, ja se olisi tapahtunut ilman mitään huutoja. Ed. Taina yritti väittää, hämmästyin todella ed. Tainan väitteestä, että oppositio olisi halunnut saattaa asian päätökseen eilen. Eihän se pidä paikkaansa. (Ed. Zyskowitz: Pitäähän se!) Me keskustelimme pöydällepanosta ja siitä irvokkaasta näytelmästä, mikä täällä käytiin. Pöydällepanon ajankohdasta sitten lopulta äänestettiin. Mutta emme me halunneet asiaa päätökseen eilen, koska totta kai olemmehan mekin, kun me olemme nimenomaan olleet vaatimassa lapsilisiin korotuksia, edes hie-man tyytyväisiä, että te kovakorvaiset ja sa-

noisinko kovakalloiset hallituspuolueiden edustajat olette olleet valmiita muuttamaan esitystä. (Ed. Zyskowitz: Jos edustaja lukisi puheensa!) Emme me halunneet sitä esitystä sisällöltään lukkoon lyödä eilen. Sitä näytelmää minäkin täällä kritisoin, sitä näytelmää, mitä täällä esitettiin. En jaksa siitä enää jankuttaa. Se on todella, edustajat Taina ja Zyskowitz, juuri näin kuin sanoin. Mutta nyt menen asiaan vielä kerran. Asiaa oli tänäkin, mitä äsken puhuin.

Toteaisin vielä sen, että täällä eivät sen paremmin ministerit HUUHTANEN ja PEKKARINEN kuin edustajat Taina tai KEMPPAINENKAAAN ole tulleet ulos ja kertoneet esimerkiksi sitä, minkä tähden te hallituspuolueina rokotatte nimenomaan niitä perheitä, joissa on 17-vuotiaita lapsia ja jotka eivät saa mitään kompensatiota siihen, että viedään verovähennys heiltä pois. Muiden osalta tilanne on parantunut, niin kuin aikaisemmin totesin, pikkuhiljaa kymppi sinne, kymppi tänne. Mutta tosiasia on se, ed. Taina, että lapsiperheitä viedään tänä vuonna yli 300 miljoonaa markkaa ja myös ensi vuonna yli 200 miljoonaa markkaa, siis puoli miljardia kahden vuoden kuluessa viedään lapsiperheitä, siitä ei päästä mihinkään.

Minäkin haluan kommentoida sitä, että sanotaan, että asumistukeen tulee parannuksia lapsiperheiden osalta ensi vuonna. Se on vain vanhan vääryyden korjaamista. Se on sen vääryyden korjaamista, että tänä vuonna tuhannet ja tuhannet lapsiperheet menettivät asumistuen, kun te heikensitte asumistukea, tai jos eivät menettäneet, niin menettivät ainakin useita satoja markkoja kuukaudessa, monet jopa 500 markkaa ja enemmänkin kuukaudessa. Eli vanhoja vääryksiä tähän sillä vain korjataan. Ei se ole mikään parannus, korjataan sitä, mitä on tänä vuonna viety.

Arvoisa puhemies! Minäkin ihmettelin, aivan kuten ed. STENIUS-KAUKONEN, ministeri HUUHTANEN puheenvuoroa siitä, kun hän väitti, että ed. STENIUS-KAUKONEN sekoittaa toimeentulotukiasian ja lapsilisäasian. Eihän ed. STENIUS-KAUKONEN sekoittanut, vaan hän yritti sitkeästi, niin kuin hänen tapansa on, peräänantamattomasti ja sitkeästi, tuoda esille myös täällä, että varmasti jokainen kansanedustaja tietäisi, jos ministerit eivät sattuisi tietämään — minä kyllä luulen, että he tietävät, mutta eivät halua sitä tunnustaa — sen tosiasian, että kun valtioneuvosto 18 päivänä marraskuuta päätti tarkistaa toimeentulotuen perusosia siten, että lapsilisät otetaan huomioon perheen tulona toimeentulotukea myönnettäessä, se johtaa niihin tilanteisiin, mitä ed. STENIUS-KAUKONEN on täällä kertonut. Minä vielä toistan

sen, ettei varmasti kenellekään jää epäselväksi. Otan muutamia ryhmiä.

Esimerkiksi ensimmäisessä kuntaryhmässä ensimmäisestä lapsesta, jos lapsi on 10—16-vuotias, toimeentulotuen perusosa tänä vuonna on ollut 1 190 markkaa ja lapsilisä 366 markkaa. Yhteensä tämä on ollut siis 1 556 markkaa. Ensi vuoden alussa tämä tilanne menee nurinkuriseksi. Perusosa ja lapsilisä yhteensovitettuna merkitsee tässä tapauksessa, kun on yksi 10—16-vuotias lapsi, yhteensä 1 338 markkaa eli miinusta tähän vuoteen verrattuna kuukaudessa on 218 markkaa. Parannusta tulee hieman 3—9-vuotiaiden osalta. Siihen tulee 51 markkaa kuukaudessa parannusta. Mutta 0—2-vuotiaiden osalta tulee taas heikennystä. Sinne tulee miinus 56 markkaa kuukaudessa heikennystä. Jos perheessä on esimerkiksi toinen lapsi, tässä tapauksessa tulee käymään niin, että 10—16-vuotiaan osalta heikennys on 166 markkaa kuukaudessa, 3—9-vuotiaan osalta plussaa on 103 markkaa ja 0—2-vuotiaan osalta miinusta 4 markkaa. Sitten jos on esimerkiksi viides lapsi perheessä, tässä tapauksessa tulee käymään niin, että kun tänä vuonna on saanut yhteensä 1 635 markkaa 10—16-vuotiaan osalta, niin ensi vuoden alusta tulee olemaan 1 338 markkaa eli miinusta 297 markkaa, 3—9-vuotiaiden osalta miinus tulee olemaan 29 markkaa ja 0—2-vuotiaiden osalta miinus tulee olemaan 136 markkaa.

Tämähän oli valiokunnassa tiedossa, eivät nämä markkamäärät, koska ei näitä ole meille toimitettu muualta, vaan nämä markkamäärät on ed. Stenius-Kaukonen hoitanut, niin että tiedetään, mistä täällä puhutaan. Mutta tämä ongelma oli tiedossa valiokunnassa, kuten valiokunnan mietinnöstä käy ilmi. Näin valiokunnan varapuheenjohtaja Taina ei voi tätä kiistää. Mutta tätä asiaa sen paremmin kuin 17—18-vuotiaiden ongelmakohtaakaan ei haluttu riittävästi selvittää tai edes oikaista.

Toteaisin vielä, että täällä on useissa puheenvuoroissa myös kovasti kehuttu sitä, mitä hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätös budjetti- ja veroratkaisuista sekä investointeja ja työllisyyttä edistävästä toimista merkitsee, ja on erityisesti korostettu sitä, että paitsi lapsilisiin saadaan 150 miljoonaa markkaa lisää myös sairausvakuutuskorvausjärjestelmään lisätään 100 miljoonaa markkaa, siis aivan hyviä asioita, mutta siellä on myös niitä heikennyksiä edelleenkin.

Täällä ei ole ollenkaan puhuttu siitä, että esimerkiksi arvonlisäverouudistus, joka kokoo-

muksen vaatimuksesta tullaan toteuttamaan ensi vuoden kesäkuun alusta, merkitsee sitä, että ainakin 450 miljoonaa markkaa — ei edes tiedetä, paljonko siitä tulee, siitä tulee varmasti hyvin paljon enemmän kuin tämä 450 miljoonaa markkaa — kotitalouksille tulee rasitetta, lapsiperheille rasitetta sitä kautta, että arvonlisävero siirtyy mitä suurimmalla todennäköisyydellä hintoihin ja tällä tavoin tämä paljon markkinoitu lapsilisuudistuskkin saattaa kulua arvonlisäveron mukanaan tuomiin hinnankorotuksiin lapsiperheillä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ensimmäisen käsittelyn puheenvuorosani tarkastelin yleisesti lapsilisiä enkä kovin yksityiskohtaisesti ennättänyt paneutua yksinhuoltajien asemaan.

Ennen kuin jatkan, kannatan ed. O. Ojalan tekemää pohjaehdotusta. 7 §:n 2 momentissa meidän vastalauseemme on kuten valiokunnan mietinnössä, ja kun nyt hallitusryhmät esittävät toiseen lapseen 20 markan korotusta, niin luonnollisesti kannatamme sitä.

Yksinhuoltajan asemasta haluaisin puhua vielä tarkemmin. Yksinhuoltajaperheissä on 121 000 lasta. Suurimmassa osassa on yksi lapsi. Me olemme saaneet hienoja laskelmia siitä, mitenkä eri perhetyypeissä käy. Minkälaisia yksinhuoltajia meillä täällä on esimerkkinä?

Meillä on perhe B, yksinhuoltajaperhe, ansiotulot 3 000 markkaa, lapset 3—15-vuotiaita. Se esityksen mukaan pääsee plussan puolelle ja pääsee nyt vielä muutaman kympin enemmän näiden viimeisten muutosten jälkeen.

Mutta perhe Q, yksinhuoltajaperhe, ansiotulot 5 000 markkaa, lapset 8—15-vuotiaita. Jos on yksi lapsi, niin alun perin miinusta oli 170 markkaa kuukaudessa. Tämä on vähän pienentynyt, mutta edelleen puhutaan yli 100 markan menetyksistä.

Perhe R, yksinhuoltajaperhe, ansiotulot 5 000 markkaa, lapset 3—15-vuotiaita, joista ainakin yksi 3—7-vuotias. En käy tätä enemmälti läpi. Menetyks on huomattavasti suurempi kuin edellisissä.

Perhe S, yksinhuoltajaperhe, ansiotulot 8 000 markkaa, lapset 8—15-vuotiaita. Menetyks tässä alun perin 100 markkaa. Jos lapsi on 3—7-vuotias, menetyks 250 markkaa.

Kaikissa näissä menetykset ovat huomattavia, eivätkä tulot tosiaan ole huomattavat. Me voimme ajatella, että yksinhuoltajaperhe, jossa ansiotulot ovat 8 000 markkaa, on varmaan aika tyy-

pillinen. Muutostenkin jälkeen useimmissa tilanteissa mennään miinuksen puolelle.

Mutta mitä tapahtuu siinä perheessä, jossa lapsi on 17-vuotias? Yhdessäkään esimerkkilaskelmassa, joita valiokunnalle on toimitettu kevään ja syksyn aikana, ja niitä on paljon, ei ole esitetty arviota siitä, mitä tapahtuu perheelle, jossa on 17-vuotias lapsi. Silloin kun on kaksi huoltajaa, menetyks on vähintään 200 markkaa kuukaudessa, kun verovähennys poistuu eikä muita korotuksia tule. Mutta mitä tapahtuu yksinhuoltajalle 7 000—8 000 markan kuukausitulolla? Kun myös yksinhuoltajan vähennys 12 500 markkaa vuodessa poistuu, menetyks on noin 450 markkaa kuukaudessa.

Minkälaisia ovat yksinhuoltajaperheet? Yksinhuoltajaperheissä käytettävissä olevat tulot ovat jo pienenneet kolmessa vuodessa viidenneksellä. Neljännes yksinhuoltajaperheistä on saanut toimeentulotukea vuonna 1990. Tämä päivänä tilanne on varmasti monin kerroin huonompi. Jos me nyt tähän yhdistämme sen, mitä me olemme täällä puhuneet toimeentulotuen määrien muutoksista, niin se merkitsee sitä, että yksinhuoltajista merkittävä osa, joka on valitettavasti toimeentulotuen varassa osittain, menettää aivan varmasti kaikilla mittareilla mitattuna. Miksi tällainen muutos toimeentulotukeen on haluttu tehdä?

Haluan vielä tähän liittyen esittää toisen esimerkin näistä papereista, mitä meille on jaettu. Tilastokeskuksen seurannan mukaan lokakuussa 1992 kaikkiaan 101 000 lapsiperheessä jompikumpi tai molemmat vanhemmista olivat työttöminä. Näissä perheissä lapsia oli yhteensä 182 000. Sellaisia perheitä, joissa molemmat vanhemmat olivat työttöminä, oli noin 9 000. Lapsia perheissä oli 17 000. Yksinhuoltajista oli lokakuussa 11 000 työttömänä. Lapsia näissä perheissä oli 17 000. Monilla näistä perheistä, olivatpa ne kaksin- tai yksinhuoltajaperheitä, joissa on tällä hetkellä työttömyyttä, on juuri se ongelma, että tulot yksinkertaisesti eivät riitä, päivärahat eivät riitä, ja perheet ovat toimeentulotuen varassa, ja niille kaikille tapahtuu se, mitä olemme kuvanneet täällä useamman kerran. Niiden toimeentulo ensi vuonna menee miinuksen puolelle. Nousee lapsilisä miten paljon tahansa, tulot menevät miinuksen puolelle. Työttömistä kotitalouksista velkaa oli vielä 71 prosentilla. Miten te luulette näiden perheiden tulevan ensi vuonna toimeen?

Yksinhuoltajien toimeentuloa tässä yhteydessä olisi pitänyt parantaa, mutta se ei ole kiinnos-

tanut sen paremmin keskustan kuin kokoomuksen eduskuntaryhmää. Yhdessäkään muutoksessa, mitä on tehty, ei yksinhuoltajan asema ... tai kyllä se nousi. Mutta siinä, mitä te viime yönä teitte, te ette puhuneet yksinhuoltajista mitään, te ette puhuneet 17-vuotiaista mitään. Nämä ovat juuri ne ryhmät, joissa menetykset kaikkein merkittävimmät.

17-vuotiaiden ryhmästä en voi olla vieläkin puhumatta, koska mielestäni on täysin käsittämätöntä, miten on voitu yksi ikäryhmä, noin 65 000 nuorta, jättää nyt kokonaan yhteiskunnan tukea vaille. Onneksi työttömyyspäiväraha heille on sentään vielä maksettava, vaikka hallitus aikoi senkin ikärajan nostaa, ja onneksi työmarkkinatukeen joudutaan maksamaan lapsikorotukset, vaikka hallitus esitti ne poistettaviksi.

Myöskin elatusvelvollisten asema on usein erittäin ongelmallinen. 100 000 elatusvelvollisesta vain noin 50 000 saa valtionveron elatusvelvollisuusvähennyksen, 450 markkaa verosta, hyväkseen, 20 markkaa kuukaudessa. Miksi piti tämä palauttaa? Miksei voitu tehdä, niin kun me ehdotimme, että olisi muodostettu elatusvelvollisen lapsilisä, joka olisi ollut tukea elatusvelvolliselle, jotta hän nimenomaan olisi voinut pitää huolta lapsestaan ja pitää yhteyttä lapseen ja ottaa lapsen luoksensa. Hyvin monet elatusvelvollisista ovat myös työttömänä, ja heidän tilanteensa usein on yhtä heikko kuin yksinhuoltajan. Tällä olisi erittäin suuri merkitys lapsille, jotka asuvat vain toisen vanhempansa luona ja joiden toinen vanhempi asuu jossain muualla.

Puhun voimakkaasti sen puolesta, että elatusvelvollisille muodostettaisiin oma elatusvelvollisen lapsilisä. Ei sitä ole tarkoitus ottaa pois yksinhuoltajan lapsilisästä, vaan se olisi ylimääräinen, koska tästä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia. On selvä, että jos on kahdessa perheessä lapselle paikka, niin toki se maksaa.

Koska hallituspuolueet päätyivät verovähennyksen palauttamiseen valtionverossa, niin oikeudenmukaisuuden vuoksi ehdotamme, että vähennys tehtäisiin kunnallisverossa 2 000 markan suuruisena, jolloin myös esimerkiksi peruspäivärahaa saava työtön hyötyisi tästä. Nythän nämä eivät hyödy ollenkaan eivätkä he hyödy niistä valtionveroasteikon muutoksista, mitä hallitusryhmät ovat päättäneet.

Nyt paikalla olevat sosialidemokraattiset edustajat ovat ilmeisesti meidän kanssamme samaa mieltä siitä, että 17-vuotiaille pitäisi maksaa lapsilisää. Mutta ikävä kyllä sosialidemokraattinen ryhmä on tainnut tehdä päätöksen, että yksi-

tyiskohtaisessa käsittelyssä meidän ehdotustamme ei tueta vaan tehdään ponsi. Ei ponsi tätä asiaa nyt auta. Minä toivon, että tämä puheen- vuoro on valaissut vielä sitä tilannetta, vaikka kyllä minä tiedän, että edustajat Hämäläinen ja Vehkaoja varmasti tuntevat ne ongelmat, mitä on 17-vuotiaan lapsen vanhemmalla, onpa häntä huoltamassa kaksi tai yksi vanhempaa.

Arvoisa puhemies! Nämä perustelut halusin vielä esittää niille ehdotuksille, joita vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen provo- soimana haluaisin nimenomaisesti kannattaa hänen esitystään siitä, että 17 vuotta täyttäneille lapsille lapsilisää tässä uudistuksessa myöskin ryhdyttäisiin maksamaan, koska muuten 17-vuo- tiaista tulee yksi häviöjärjelmä, jolle lainkaan näitä veromuutoksia ei kompensoida.

Ed. Stenius-Kaukonen ihmetteli, miten yksin- huoltajat, 17-vuotiaat ja monet muut ryhmät on jätetty niin vähälle kompensatiolle. Minä olen aikaisemminkin tullut siihen olettamukseen, että näitä ryhmiä pidetään sillä tavoin marginaalisina, että ne eivät kiinnosta kovin suurta yleisöä ja kovin suuresti myöskään hallituspuolueiden ryh- miä. Sen vuoksi haluaisin, arvoisa puhemies, vielä jatkaa tässä tilastoja menettäjästä kertomalla vielä sen, mikä minulle on selvinnyt ministeri Pekkari- sen minulle äsken toimittamista laskelmista.

Erittäin suuri menettäjiä ryhmä ovat keskitu- loiset kahden tulonsaajan perheet, joissa on yksi tai kaksi alle kouluikäistä lasta. He menettävät edelleen noin 2 500 markkaa vuodessa, yli 200 markkaa kuukaudessa, ja samanlaisia menetyk- siä kokevat keskituloiset yhden tulonsaajan per- heet, joissa on esimerkiksi yksi lapsi. Nämä per- heet, arvoisa puhemies, ovat tyyppillisimpiä suo- malaisia lapsiperheitä. Tähän tyyppiin kuuluu suurin osa lapsiperheistä. Ne perheet, joista ed. Kempainen mm. täällä on puhunut, ovat vielä pienempi marginaalinen ryhmä kuin ne, joiden ed. Stenius-Kaukonen huomautti jääneen koko- naan vaille kompensatiota.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmeisesti se taulukko, jota minä katson ja ed. Hämäläinen katsoo, tarkoittaa sitä tilannetta, kun ei ole asumistukea huo- mioitu. Asumistuki kohdistuu juuri niihin perhei- siin, jotka siinä häviävät.

Mitä tulee ed. Stenius-Kaukosen esiin otta- maan elatusvelvollisuusvähennykseen, voisi to-

detta, että ei sitä jätetty sen takia, että se on sosiaa- lisesti oikea vähennys. Se jätettiin sen takia, että ei ollut löytynyt valmistelussa vielä korvaavaa jär- jestelmää. Se todettiin useissa saamissamme sel- vityksissä. On toki näin, että sosiaalisesti tämä vähennys ei ole paras mahdollinen. On se kuiten- kin sosiaalisempi, kun se tehdään kuitenkin ve- rosta. Sen takia sen olemassaolo on jonkin verran perusteltu. Mutta tavoitteena on tietysti järjestel- mä, joka mahdollisimman sosiaalisesti ja mah- dollisimman, sanotaanko, huoltajien yhteishuol- toa edistävästi tukee lapsiperheitä, ja siihen suun- taan tässä on edelleen toimittava.

Mitä tulee tähän 17—18-vuotiaiden kysymyk- seen, niin se on tietysti ryhmä, joka saattaa kärsiä, mutta eihän se ole perheessä kuin yhden vuoden aika, jolloin näin tapahtuu. (Ed. Stenius-Kauko- nen: Vuosi on pitkä aika!) — Se on pitkä aika, mutta lapsiperheiden tuki kokonaisuutena para- nee. — Minun mielestäni oleellista näissä vuo- siluvuissa on se, että eri toimeentulojärjestelmät tehdään sillä tavalla, että ne liittyvät toisiinsa: opintotuki, lapsilisa, työttömyysturva jne. Silloin ei ole niinkään mielekästä keskustella yhdestä vuodesta vaan siitä, että ne tuet ovat jämptisti toisiinsa liittyviä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspu- heenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ehdotimme vaihtoehtoisesti, että elatusvelvollisten vähennys olisi tehty kunnallisverosta. Se ei olisi ollut miten- kään vaikea toteuttaa, erittäin yksinkertaista oli tehdä pykälä tästä.

Mutta tässä yhteydessä kannattaa vielä huo- mauttaa, että kyllä tässä on yksi hyvä puoli, jota vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ja edeltäjäm- me on joka vuosi esittänyt, kun lapsilisiä on käsi- tely, siitä asti, kun 16 vuotta täyttäneet jätettiin porrastuksen ulkopuolelle. On positiivinen asia, että nyt 16-vuotiaat ovat mukana perheen lapsi- määrässä, ja tämä parantaa perheiden asemaa, joissa on 16-vuotias lapsi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin tyytyväinen, että ministeri Pekkarinen tuli nyt juuri saliin, koska voin toistaa hänellekin saman, minkä äsken pyrin ed. Kempaiselle sanomaan.

Suuria menettäjiä tässä uudistuksessa ovat keskituloiset yhden tai kahden lapsen perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Parin tulonsaa- jan osalta menetykset ovat edelleen 2 500 mark- kaa vuodessa, ja, ed. Kempainen, kahden tulon- saajan perhe, jossa toinen ansaitsee noin 90 000,

toinen 120 000, ei totisesti ole asumistuen piirissä. Asumistuella tätä ei myöskään kompensoida eikä samassa tuloluokassa olevalla yhden tulonsaajan perheelle. Vielä suurempia menetykset ovat tietysti paremmissa tuloluokissa, mutta niistä minä en nyt halunnutkaan puhua, koska nimenomaan pyrittiin todistamaan, että tavallista tulonsaajaa, työntekijää ja toimihenkilöä, muka olisi näillä veroratkaisuilla hyvitetty ja aikaisempien ratkaisujen kuoppaa täytetty. Näin ei valitettavasti ole tapahtunut.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! On vielä lyhyesti kommentoitava eräitä viime yön tapahtumia.

Kun hallitus alun perin esitti lapsilisien korottamista, sosiaalivaliokunta mietinnössään on esittänyt näiden korotusten korottamista. Nyt viime yönä on päädytty siihen, että korotusten korotuksia korotetaan. Näin lapsilisiin on tänä vuonna eduskunnassa tulossa kolminkertainen korotus. Kuitenkin lapsiperheille tämä uudistus edelleen merkitsee menetystä.

Kun samanaikaisesti hallitus tiedotteellaan tänään on ilmoittanut, että ne päätökset, mitä viime yönä on tehty verotuksen osalta ja eräiden sosiaaliturvaan liittyvien maksujen ja omavastuiden osalta, merkitsisivät perheille heidän käytettävissään olevien tulojen lisäystä 2,2 miljardilla, niin näinhän ei ole. Kysymys on siitä, että hallituksen kaavailemat supistukset pienenevät kyseisellä 2,2 miljardilla markalla. Perheiden käytettävissä olevat tulot tulevat viimeösten päätöstenkin jälkeen edelleenkin pienenevään tämänvuotisesta.

Tässä mielessä se keskustelu, mitä täällä on viimeisten päivien ja tämän päivän aikana käyty, on varmasti tämän talon ulkopuolella aika hämmentävää, kun täällä kilvan hallituspuolueet nyt kehuvat, kumpi niistä on saanut enemmän irti noissa neuvotteluissa ja enemmän lapsilisiä tai verovähennyksiä, jotka hyödyttävät lapsiperheitä. Totuus kaiken tämän ehkä surkuhupaisan näytelmän jälkeen on kuitenkin se, että lapsiperheet tulevat ensi vuonna olemaan entistä suuremmissa vaikeuksissa, ei pelkäästään työttömyyden vaan joko verotuksen kiristymisen tai erilaisten maksujen korotusten kautta.

Tässä mielessä toivoisin, että kovin paljon ei enää puheenvuoroja esimerkiksi tulevien verolakien yhteydessä tai budjetin käsittelyn yhteydessä käytettäisi siten, että pyrittäisiin antamaan kuvaa talosta ulospäin, miten nyt lapsiperheiden asemaa parannetaan. Kysymys on kaiken kaikkiaan

vain huonojen leikkauspäätösten jonkinlaisesta paikkailusta tässä salissa.

Kun nyt tehtyyn ratkaisuun liittyy erittäin olennaisesti verolakien käsittely, haluan lyhyesti todeta, että tältä osin eduskunnalle jää erittäin vähän aikaa perehtyä tehtyjen muutosesitysten sisältöön. Käytännössä siihen jää aikaa huominnon päivä. Verojaosto tulee huomenna kuulemaan yli 20 asiantuntijaa. Sen on samana päivänä käytännöllisesti katsoen asiallisesti löydettävä esitysten tosiasiallinen sisältö, ja mietintö tul- laan tekemään aikaisin lauantaiamuna. Tämä käsittelytapa ei ole tämän talon arvovallalle hyväksi, eikä se ole hyväksi myöskään niiden lakien sisällölle, jotka jäävät nyt täysin riittämättömän käsittelyn varaan. Tältä osin pelkään, että joudumme joidenkin lakien osalta palaamaan muutosesityksiin jo heti alkuvuodesta ja joidenkin lakien osalta joudumme toteamaan, että ne eivät toteudu aivan siinä muodossa, kuin suurimmalla osalla kansanedustajista on ollut tarkoitus.

Ed. P e r h o - S a n t a l a : Arvoisa puhemies! Ei varmasti illan tässä vaiheessa ole enää tarpeellista puuttua enemmän perhetukipaketin sisältöön ja saavutettuun lopputulokseen, koska se on täällä puitu todella ytimiään myöten. Erääseen yksityiskohtaan haluaisin kuitenkin vielä puuttua, joka tuli esille ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorossa. Hän surkutteli yksinhuoltajien asemaa ja totesi, että he kärsivät tästä uudistuksesta erittäin paljon.

Valiokunta kuuli asiantuntijana mm. Yksinhuoltajien ja Yhteishuoltajien Liittoa, ja heidän asiantuntijalausunnossaan todettiin, että nykyinen kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys merkitsee keskituloiselle yksinhuoltajalle 230 markan etuutta ja että korotuksen tulisi olla ainakin sen suuruinen. Nyt tässä esityksessä, jossa alun perin yksinhuoltajakorotus tai erityislapsilisiä oli 160 markan suuruinen, se on 200 markkaa, eli tosiasiallinen ero Yksinhuoltajien ja Yhteishuoltajien Liiton tavoitteeseen on kuukausitasolla enää 30 markkaa ja vuositasolla 360 markkaa. Eli tältäkin osin on kurottu kuilua umpeen. Kun vielä otetaan huomioon se, että ensimmäisen lapsen osalta on lapsilisiä alkuperäisestä korotettu 24 markkaa ja toisen lapsen osalta huomattavasti enemmän, niin nämä korotukset palvelevat nimenomaan yksinhuoltajaperheitä. Totta kai on ikävää tämäkin nipistys ja supistus.

Otan tähän asiaan enää vain yhden näkökulman eli tarkastelen sitä, mitä tämän perhetukipaketin vaivalloisesta ja monipolvisesta käsittelystä

voitaisiin ottaa opiksi. Minusta siitä pitää ottaa opiksi se, että näin laajakantoisten esitysten valmistelussa pitää paljon huolellisemmin tutkia seurausvaikutukset. Ei välttämättä ole oikein se, että vasta valiokunnassa asiantuntijakuulemisen yhteydessä ja ministeriöltä pyydettyjen lisäselvitysten pohjalta käyvät ilmi nämä tosiasialliset vaikutukset. Kun ne kävivät ilmi mm. juuri yksinhuoltajien ja monien vähätuloisten perheiden kohdalla, niin sehän oli juuri keskeinen syy siihen, että pakettia ei haluttu siinä vaiheessa käsitellä, vaan siihen vaadittiin parannuksia. Mikäli olisi jo valmisteluvaiheessa huolellisemmin tutkittu seurausvaikutukset, niin ainakin rohkenen olettaa, että alkuperäinen esitys olisi jo ollut parempi ja oikeudenmukaisempi.

Sama vaatimus seurausvaikutusten arvioinnista sekä jo tehtyjen, tiettyihin väestöryhmiin kohdistuvien toimenpiteiden yhteisvaikutusten tutkimisesta on sitä tärkeämpi, mitä useampia muutoksia, mitä useampia leikkauksia tehdään. Toivon, että jatkossa tämä vaatimus otetaan varteen, jotta emme joudu puolta vuotta yhden lakiesityksen kanssa taistelemaan.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Aloitan puheenvuoroni toteamalla vain sen ed. Perho-Santalalan puheenvuorosta, kun hän sanoi, että vain 360 markkaa vuodessa on yksinhuoltajien menetykset. Jos sattuu niin, että tämä yksinhuoltaja tosiaan on samanaikaisesti toimeentulotuen varassa, niin kyllä kannattaa muistaa, että se on kuitenkin kaksien kenkien hinta. Se on monelle yksinhuoltajalle iso asia.

Arvoisa puhemies! Minä tässä toivon mukaan lyhyessä puheenvuorossani aion keskittyä ainoastaan kahteen asiaan: kaikkein pienituloisimpien perheiden tilanteeseen ja sitten 17-vuotiaisiin, joita perhetukipaketti joko kohtelee tai ei kohtelee hyvin.

Viimeisellä sopimuksella hallituspuolueet eivät korjanneet sitä ongelmaa, joka koskettaa toimeentulotukea saavia lapsiperheitä, vaikka kuuntelivat eilisen keskustelun täällä ja tiesivät kyllä, että tässä olisi ollut ongelmaa korjattavaksi yön tunteina. Hallitushan on omissa perusteluissaan yleisperustelujen kohdalla todennut, että toimeentulotuen etuuden saajien asema säilyisi ennallaan ja heille maksettaisiin korkeampaa lapsilisää, mutta se pienentäisi vastaavasti toimeentulotukea. Täällä on siis annettu lupaus siitä, että mitään nettomuutoksia ei tapahtuisi, vaan lapsilisä uudistus olisi neutraali toimeentulotukiperheisiin nähden.

Valtioneuvoston päätös 18.1.1993 sivulla 2 kuitenkin kertoo seuraavaa: "Nykykäytännöstä poiketen otetaan perheen saamat lapsilisät tulona toimeentulotukilaskelmassa huomioon." Näin on tekniikkaa ensinnäkin lähdetty muuttamaan, ja tosiaan sen seurauksena vähennykset ovat erittäin suuria niille perheille, jotka joutuvat olemaan toimeentulotuen varassa.

Kävi niin, että me tämän toisen Marjatan kanssa lähdimme tekemään vertailulaskelmia, voi sanoa, aivan samoihin aikoihin ja innostuimme ottamaan tämän asian painokkaasti esille täällä käytävässä keskustelussa. Minusta ainakin on kohtuutonta, että tällaiseen asiaan ei ole haluttu puuttua, kun kerran koko paketti on vielä elänyt näinkin myöhään, kuten on todettu.

Valiokunta on mietinnössään kyllä puuttunut samaan asiaan, ja se on sivulla 4 todennut sen, että valtioneuvoston toimeentulotukipäätös, jonka äsken totesin, heikentää hallituksen esityksen perustelujen vastaisesti tietyissä tilanteissa toimeentulotukea saavien perheiden asemaa. Pöytäkirjasta enemmistö valiokunnassa on tyytynyt toteamaan, että tällaiset tilanteet on selvitettävä ja ryhdyttävä toimenpiteisiin päätöksen muuttamiseksi.

Tämä on vähän erikoista, koska kaikki laskelmathan olivat jo olemassa. Me tiesimme, mikä tilanne on. Nyt herää vain kysymys, onko koko kysymys ollut tekninen kömmähdyks vai sisältökö jokin suurempikin viisaus ja sisältö tähän seikkaan, että lapsiperheitä, jotka ovat toimeentulotuen varassa, todellakin otetaan pois uudistuksen kokonaisvaikutuksena rahaa verrattuna nykyiseen tilanteeseen.

Tämä on sitäkin mielenkiintoisempi asia, koska hallitus on koko ajan väittänyt ja mainostanut, että perhetukipaketti on nimenomaan hyödyttämässä pienituloisia. On syytä sitten kysyä, miksei kaikkein pienituloisimpia eli toimeentulotukiperheitä. Me emme ole saaneet tähän kysymykseen keskustelun aikana kunnollista vastausta. Ellei tätä teknistä korjausta olla valmiita tekemään, meidän joudumme tekemään sen johtopäätöksen todellakin, että hallituspuolueita ei kiinnosta pienituloisimpien perheiden tilanne tässä yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä tulen kolmannessa käsittelyssä tekemään ponsiesityksen tästä kysymyksestä. Todellakin toivon, että hallituspuolueiden sisällä vielä voitaisiin tähän asiaan palata, jolla ei, jos se hoidetaan, ole mitään suurta taloudellista merkitystä. Tässä ei nyt ole kysymys siitä, että tarvitsisi tapella mistään suurista ra-

hoista, kuten te olette viime yönä keskenänne kinanneet.

Viimeöinen kädenväöntö ei tuottanut tulosta myöskään 17-vuotiaiden osalta, kuten on todettu, vaan muokattu hallituksen esitys tarkoittaa, että nyt ollaan luomassa uusi tukiaukko. On pakko kysyä, mitä pahaa 17-vuotiaat ovat tehneet, että näin menetellään. Minä en ole kuullut yhtään kunnon perustelua tälle asialle. Se ei riitä, että sanotaan, että rahat noin yleensä eivät riitä. Siellä on vielä 200 miljoonaa markkaa hyllyllä säästöä lapsiperheiltä. Sehän ei nyt paljoo riitä, mutta kuitenkin on siis jäänyt pankkoon.

Kysymys on enemmän todellakin eräänlaisesta solidariteetista eri-ikäisten lasten välillä. Se raha, joka päätetään asioihin käyttää, tulee vain jakaa solidaarisella tavalla. Minä uudelleen kysyn: Mitä pahaa 17-vuotiaat ovat tehneet, koska tähän jos mikä on heitä kohtaan signaali? Verovähennykset on poistettu ja mitään ei esitetä tilalle. Minun on hirveän vaikea uskoa, että te olette tahallanne halunneet aikaansaada tämän tukiaukon. Sen vuoksi edelleenkin odotan hyvää vastausta tähän kysymykseen.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton II vastalauseessa tämä asia on todella noukittu pintaa, ja siinä on tehty 1 §:ään pykäläkohtainen muutosesitys, joka tulisi merkitsemään, että verovähennyksen poisto kompensoitaisiin 17-vuotiaille lapsilisää maksamalla, kuitenkin sillä tavalla, että sitä ei maksettaisi työttömyyspäivärahan tai lapsilisää suuremman opintotuen saajille. Mielestäni tämä ehdotus on kannatettava. Ainakaan vielä ei sosialidemokraattien äänestysohjeessa ole kannatusta merkitty, mutta toivon, että ennen kuin pääsemme äänestystilanteeseen, nämä ohjeet täydentyvät koko ryhmän osalta.

Ed. R ä t y: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta se, että on mielenkiintoista ensimmäistä kertaa elämässään eduskunnassa puhua lapsilisistä kahden lapsen isänä ja todeta se, että hyvin mielenkiintoinen on tämä ruletti seurata, miten kansanedustajat ja eri puolueet tappelevat niistä äänistä, jotka ropisevat kunkin puolueen kassaan, kuka on minkin ehdotuksen tehnyt ja millä pisteillä sitten mennään lehdistön kautta markkinoille maakuntiin.

Mielestäni olennaista on kuitenkin se, että lapsilisiin on tullut korotusta, koska lapsiperheet ovat erittäin ahtaalla. Mielestäni se ei ole olennaista, kenen plakkariin se menee, vaikka tietysti kansanedustajan ja ministereiden ... (Ed. Kempainen: Ottaisitteko paljon omaan?) — Omat

ääneni antaisin ed. Kempaiselle ihan kevyesti, minulla on varaa siihen.

Mielestäni ensinnäkin on hyvin mielenkiintoista se, että tein laskelman, miten kokonaisuus muodostuu. Lapsilisiä on 570 markkaa kalenterikuukaudessa, toisesta lapsesta 720 markkaa, kolmannesta 910 markkaa, neljännestä 1030 markkaa ja seuraavista 1 220 markkaa, plus yksinhuoltajat, jotka saavat 570 markkaa kalenterikuukaudessa ja joille maksetaan korotusta 200 markalla kalenterikuukaudessa. Nyt niiden edustajien tai isien ja äitien, joilla on viisi lasta, vuotuisen tulo näistä lapsista on 53 400 markkaa. Yhden lapsen keskihinnaksi, jos näin voi todeta, tulee 10 680 markkaa vuodessa, siis viisilapsisessa perheessä. Kaksilapsisen perheen, niin kuin muun muassa ed. Rädylly on, lapsen kohdistuva vuosihinta on 7 740 markkaa, ja kahdesta lapsesta tulo on 15 480 markkaa, eli jo viisilapsisella perheellä lasten arvot heittävät näin paljon, puhumattakaan niistä edustajista, joita kuuleman mukaan meidänkin keskuudessamme on, joilla on seitsemän lasta. Se on vuodessa jo 82 680 markkaa, ja yhden lapsen keskihinnaksi tulee 11 811 markkaa, siis 11 811 markkaa lapsi vuodessa keskimäärin.

Jos ajattelee perheitä, joilla on yksi lapsi, sen arvo on ainoastaan 6 840 markkaa vuodessa. Toisin sanoen lähes puolet huonommassa asemassa on yksilapsinen edustaja tai perhe kuin se, jolla on esimerkiksi kahdeksan lasta. Tietysti isolla perheellä on isot menot, tarkoittaa hyvin laajasti niin rakennuksia, vaatteita kuin muitakin ostoja, mutta mielestäni olisi oikean suuntaista, että oli lapsia kaksi tai viisi tai kahdeksan tai kymmenen, kaikki saisivat yhtä suuren lapsilisan. Se olisi minusta ihan oikea ratkaisu.

Jos ajatellaan väestöpoliittisesti, mitä huolta me kannamme maailmalla väestönkasvun osalta ja ylikansoittumisen osalta, porrastettu ratkaisumalli on täysin väärä, täysin vääräsuuntainen. Tämähän houkuttelee tekemään lapsia enemmän, koska lapsista silloin tienaa enemmän, kun sen pitäisi olla niin, että suurimman maksun, joka nyt on 1 220 markkaa viidennestä ja sitä useammasta lapsesta, pitäisi olla ensimmäisellä lapsella.

Minä perustelen sitä sillä, että muistissani on vielä se, kun ensimmäinen lapseni syntyi ja mitä menoja silloin lapsiperheellä on. Toisin sanoen silloin ollaan nuoria, silloin on isot opintovelat, silloin on ostettu ehkä ensimmäinen asunto tai menty ensimmäiseen asuntoon vuokralle, mm. kaikki asuntoon liittyvä kalusto hankittiin velaksi tai saimme ystävilta tai naapureilta, jolloin

menot ovat kaikkein kovimmat. Palkka ensimmäisinä työvuosina on kaikkein pienin. Toisin sanoen lapsiperheet ovat täysin velan päällä, kun he saavat ensimmäisen lapsen, ja he saavat pienemmän mahdollisen lapsilisän ensimmäisestä lapsesta. Tässäkään suhteessa porrastus ei mielestäni ole oikean suuntainen tai oikein päin ajeltu. Pitkällä aikavälillä tämä suuntaus tulisi muuttaa nimenomaan päinvastaiseksi. Silloin se olisi minusta oikeudenmukainen, kuten on puuttu.

Kun on käynyt esille, että 17-vuotiailta verovähennys on poistettu eikä lapsilisää ole annettu tilanne, minä en edes ymmärrä, miten tämä on päässyt tapahtumaan tai miten tällainen on mahdollista. Jos kerran lapsilisää maksetaan, se maksetaan kaikille, tai jos poistetaan verovähennys-oikeuksia 17-vuotiailta, silloin täytyy huolehtia niin, että tähän tulee mahdollisimman pian korjaus.

Lopuksi toteaisin, arvoisa puhemies, että on hieno asia, että lapsilisiin on tullut korotuksia. Lopuksi haluan vielä todeta sen, että lapsilisät on ehdottomasti pidettävä verottomina. Jos kerran presidentin palkkio 558 000, niin kuin eilen salissa äänestettiin, on verotonta tuloa, se vielä puuttuisi, että lapsilisät pannaan verolle. Näillä terveillä lopetan puheenvuoroni!

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Kyllähän ed. Rätty tietenkään aivan oikealla asialla oli. Perheen perustamisen alkuvaiheessa perheet ovat tiukimmilla, mutta hänen puheensa sävy luvalla sanoen oli aika järkyttävä. Ei kai kukaan tee lasta sen takia, että se on rahantekoväline. Valitettavasti keskustelu niin salissa kuin ehkä muuallakin viime aikoina perhetukipoliitikasta on mennyt siihen suuntaan, että joskus on tullut mieleen, että on tehnyt lapsensa aikana, jolloin juuri mitään tukia ei ole ollut. Ja tehty on ja hoidettu on eikä ole laskettu, paljonko valtio maksaa ja mitähän minun perheeni menettää siitä, että on lapsen tehnyt ja sen hoitanut. Kun on kuunnellut tätä keskustelua, tulee mieleen, mihin on maailma mennyt. Lapsikin on vain rahantekoväline. Jonkinlaista, miten sanoisin, sydämen sivistystä keskustelussa toivoisi. Ei lapsia toivottavasti tehdä sitä varten maailmaan, että niillä perheet tienaisivat.

Ed. Vehkaojan puheessa minua jäi hämmästyttämään se, että tähän saakka ainakin SDP:n taholta on sanottu, että ei heillä ryhmäkuria ole, mutta ed. Vehkaoja paljasti, että siellä on ihan äänestysohjeet lähestulkoon asiaan kuin asiaan.

Hänhän kannatti vasemmistoliiton pykälämuutosta. Ei kai sellaiseen hyvään pykälämuutokseen, jos kansanedustaja sitä hyvänä pitää, tarvitsee odottaa ryhmältä äänestysohjetta? Eikö kansanedustaja ole oikeutettu tekemään oman harhintansa mukaan?

Ed. R ä t t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Ukkolalle, että en ottanut kantaa siihen, ovatko lapset välineenä rahan tekemielessä, vaan ainoastaan tarkastelin nimenomaan järjestelmää, kuinka paljon rehellisesti valtiolta tulee verotonta rahaa meille, joilla on lapsi, ja sitä, onko se oikeudenmukainen, onko se oikean suuntainen, onko niin, että silloin, kun on suurimmat menot juuri perustetun perheen osalta — asunovelat, opintolainat, vaatteet, huonekalut, kaikki kodin tarvikkeet on ostettu velaksi — lapsilisä on pienin. Kun elämää on eletty kauan, on tullut omaisuutta, varallisuutta jne. Monilapsisilla perheillä viimeisistä lapsista saadaan mielestäni lähes kolminkertainen määrä rahaa. Tästä oli kysymys.

En suinkaan ota kantaa siihen, kuka tekee lapsia mistäkin syystä. Siihen ei mielestäni kenelläkään olekaan oikeutta puuttua. Jokainen tekköön lapsia niin paljon kuin haluaa ja sen mittapuun mukaan, mikä on kullekin ominaista. Mutta talousasiat meidänkin perheessämme ratkaisivat sen, montako lasta tehdään, koska kysymys on siitä, pystyykö lapset elättämään ja antamaan heille turvallisen kodin, turvallisen tulevaisuuden ja turvallisen koulutuksen. Kysymys on tällä hetkellä nimenomaan siitä, että jos mm. lapsilisät tulevat verolliseksi, lapsiperheet joutuvat miettimään sitä, kuka lapset hoitaa, koska nyt jo lapset joutuvat lähtemään perheistä lastenkoteihin ja kadulle, kun ei ole, kuka heitä kasvattaa ja hoitaa, eikä ole varoja, millä pitää yllä perheitä.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rätty ei ole kuunnellut keskustelua eikä perehtynyt ollenkaan sosiaalipoliittisiin vaikutuksiin, jos ei ymmärrä porrastuksen vaikutusta.

Toistan vielä sen, että yhtä lailla ensimmäiseen lapseen satsaaminen on myös viimeisen lapsen lapsilisä. Silloin kun lapset ohittavat lapsilisään, pitäisi lapsilisää laskea 15-vuotiailta perheen kuopuksilta, jos kerran ensimmäinen lapsi on kallis. Silloinhan se on halvimmillaan, ja sillä logiikalle pitäisialeneva lapsilisän olla aleneva iän mukaan.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ovat tässä keskustelussa vältelleet puuttumasta toimeentulotuen perusteiden heikentämiseen. Aika monet puhujat ovat esimerkiksi ed. Stenius-Kaukoselle vastanneet, että toimeentulotuen perusteiden heikennykset eivät kuulu lapsilisäkeskusteluun. Halusin tulla vielä keskustelun loppuvaiheessa todistamaan, että kyllä ne vain kuuluvat.

Kävin hakemassa budjettikirjan huoneestani ja haluan nyt eduskunnan pöytäkirjaankin lukea perustelut, jotka löytyvät sosiaaliministeriön pääloukasta luvusta 32, jossa toimeentulotukimäärärahojen vähenemistä on perusteltu seuraavasti: ”Lapsilisien korottamiseen liittyen toimeentulotukimenojen vähenemisen johdosta määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 36 000 000 mk. Muutos edellyttää toimeentulotuen yleisistä perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen - - muuttamista.”

Alun alkaenkin hallitus on tarkoittanut, että kun se toisaalta korottaa lapsilisiä, se ottaa sen huomioon toimeentulotukea myöntäessään vähentävänä asiana, jolloin nimenomaan ne pienituloisimmat, joista ed. Kempainen niin sydäntärkevästi täällä on puhunut, loppujen lopuksi jäävätkin nuolemaan näppejään. Hallitus yhdellä kädellä antaa ja toisella kouraisee vielä enemmän takaisin, niin että tosiasiaa toimeentulotukea saavat pienituloiset, vähävaraiset ihmiset tulevat olemaan menettäjiä tässä sinänsä oikean suuntaisessa uudistuksessa.

Minä toivoisin, että hallituspuolueiden edustajat lukisivat budjettikirjasta vielä nämä perustelut ja kun he sitten tekevät saldoa tämän uudistuksen voittajista, häviäjistä ja menetyksistä ja siitä, kuinka paljon rahaa mihinkin kohtaan tässä uudistuksessa liikkuu, niin he kirjaisivat menetysten puolelle ei vain sitä yli 200:aa miljoonaa, johon ed. Perho-Santala viittasi ja joka jää jakamatta lapsiperheille, vaan myös sen 36 miljoonaa, joka otetaan pois lapsiperheiltä toimeentulotuen myöntämisen perusteiden muuttamisen johdosta. Aika pahoja menetyksiä tässä uudistuksessa nimenomaan kaikkein pienituloisimmille kohdistetaan.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Hämäläinen väitti, että ne, jotka saavat toimeentulotukea, menettäisivät uudistuksen kautta. Siihen minä en kuitenkaan voi yhtyä. Olen pahoillani, että vähävaraiset ja vähäituloiset eivät voita. He eivät voita, mutta eivät he mitään menetäkään. Se, mikä tulee lapsilisänä

enemmän näille perheille, sama summa otetaan toimeentulotukena pois, eli eivät ole voittajia eivätkä ole häviäjiä. On väärin sanoa, että he menettävät. Heidän asemansa pysyy muuttumattomana. Siinä mielessä ed. Hämäläisen väite ei pitänyt paikkaansa.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Ensiksi totean ed. Kallikselle, että nyt tarvitsisi pitää kyllä uusi yöneuvottelu tämän kysymyksen tiimoilta. Ed. Kalliksen kannattaisi tutustua asiaan ennen kuin hän tulee luulemaan tai väittämään mitään toimeentulotukiperheistä.

Meillä on valmiit laskelmat, joista on nyt kaksi päivää puhuttu täällä. Lasta kohti häviö uudistuksen johdosta vaihtelee 100 markasta melkein 300 markkaan lasta kohti. (Ed. Kallis: Eivät häviä eivätkä voita!) — Tätä asiaa ei kannata kinastellen hoitaa, kun numerot ovat täällä. Vain muutamaa poikkeustilannetta luukuunottamata menetetään. Vain 3—10-vuotiaille lapsille tulee pikuisen plussaa. Kaikissa muissa ryhmissä tulee miinusta.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron varsinaisesti ed. Ukkolan vastauspuheenvuoron johdosta, jota en kyllä kokonaan neljännessä kerroksessa kuullut. Mutta hän vähän tyypilliseen tapaansa puhui siitä, kuinka meillä on jopa äänestysohjeita puolueessamme. Ei kai se nyt ole mikään salaisuus, että isossa puolueessa annetaan äänestysohjeita. Ne elävät tilanteen mukaan, toivon mukaan.

Haluaisin yhtyä vielä tähän ed. Tuulikki Hämäläisen toteamukseen. Hän oli ansiokkaasti käynyt katsomassa, mitä budjettikirjan sisällä on. Kannattaa muistaa: 36 miljoonan markan riisto ei kohdistu kaikkiin perheisiin, vaan todella valikoituun toimeentulotukiperheitten joukkoon, jolloin se on erittäin huomattava. Sekin kertoo, ed. Kallis, tämän seikan, että häviöt perhe ja per lapsi ovat siis 100:sta 300 markkaan toimeentulotukiperheessä. Vain 2—10-vuotiaitten lasten kohdalla toimeentulotukiperheet voitavat tässä yhteensovituksessa. Kaikissa muissa tapauksissa yhteensovitus tuottaa heille tappion.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! En haluaisi pitkittää tätä keskustelua, mutta kun kuuntelin huoneestani ed. Kalliksen puheenvuoroa ja kun tiedän, että hän ei ole koko iltana ollut täällä aikaisemmin paikalla, kun itse olen pyrkinyt olemaan hyvin sitkeästi, niin halusin tulla tänne nimenomaan toteamaan sen, että hän ei kyllä todellakaan ilmeisesti yhtään tiedä, mitä tulee

tapahtumaan lapsilisien sovittamisen osalta toimeentulotuen perusosan saannin ehtoihin. Siitä ovat täällä puhuneet ed. Stenius-Kaukonen, allekirjoittanut, ed. Hämäläinen, ed. Vehkaoja ja monet muut. Nämä luvut, joihin ed. Vehkaoja äskeisessä puheenvuorossaan viittasi, ovat tosia. Ed. Stenius-Kaukonen on ne meille toimittanut. Ed. Kallis voi tarkistaa ne milloin tahansa.

Mutta tähän vuoteen verrattuna nimenomaan nämä toimeentulotuen varassa elävät perheet menettävät useita satoja markkoja kuukaudessa. Se pitää paikkansa. Ed. Kalliksen on turha ollenkaan siellä puistella päättään, koska se on tosiasia. Nimenomaan ainoastaan eräissä tapauksissa alle 9-vuotiaiden osalta voi tulla pientä parannusta, mutta kaikkien muiden ikäryhmien kohdalla tulee menetyksiä. Mitä enemmän lapsia on, sitä suuremmat nämä menetykset tulevat olemaan. Se on totinen tosi, ed. Kallis.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Samalla kun edustajakollegat antavat tukiopeusta ed. Kallikselle, haluaisin vielä omasta puolesta todeta hänelle, että näitä tappioita, joita toimeentulotuen saajille tässä uudistuksessa syntyy, ei myöskään pystytä kompensoimaan vero-uudistuksilla, joita viime yönä on sovittu ja joissa ilmeisesti ed. Kalliskin on ollut mukana. Moneen kertaanhan on todettu, että nämä veroratkaisut eivät kohdistu nimenomaan huonotuloisimpiin ja tulottomiin ihmisiin ja toimeentulotuen saajiin, niin että varsin suuria ryhmiä jää edelleenkin kompensatiota vaille. Haluan jankuttaa toimeentulotuen saajista myös sen vuoksi, että niin monen teistä olen kuullut todistavan täällä, että pienituloiset, vähävaraiset, tulottomat henkilöt ovat ne, jotka eniten tästä hyötyvät. Tämähän ei pidä paikkaansa.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan jatkaa ed. Kalliksen tukiopeusta. Olin itse asiassa lähtemässä hänelle jo viemään tätä valtioneuvoston päätöstä, kun hän ei nyt usko mitään, mitä on prantäty. Luen sen täältä: ”Nykykäytännöstä poiketen otetaan perheen saamat lapsilisät tulona huomioon toimeentulotukilaskelmassa.” Tämä käy ilmi päätöksen 6 §:stä, missä niiden tulojen luettelossa, joita ei oteta huomioon toimeentulotukilaskelmassa, lapsilisiä ei enää mainita.

Nyt kun tämän mukaisesti nämä vertailulaskelmat on tehty, kuten pitääkin tehdä, koska päätös on tämä, niin se, mitä täällä on vatkattu kaksi päivää, on täysi tosi. Ed. Kalliksen ei kan-

nata aluelehdissä eikä paikallisissa lehdissä ruveta luulojensa perusteella muuta väittämään. Minä tulen ainakin seuraamaan tarkasti, että sitä ei tapahdu.

Ed. K a l l i s : Rouva puhemies! Sosiaaliministeri on vakuuttanut, että koko lapsilisää ei oteta huomioon (Ed. O. Ojala: Ei vakuuttanut täällä salissa!) toimeentulotukea laskettaessa. Otetaan huomioon se erotus, tämä korotus, joka tulee lapsilisiin. Se otetaan huomioon niin, että lopputulos on se, ettei voita eikä häviä.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Jos kristillisten ryhmäpuheenjohtaja Kallis olisi ollut täällä salissa, kun täällä olivat niin ministeri Huuhtanen kuin ministeri Pekkarinenkin, niin eiväthän he tätä kiistäneet. Ministeri Huuhtanen yritti vain täällä salissa sekoittaa ihmisten mieliä sillä, että hän puhui, että nämä asiat eivät liity yhteen. Hän yritti sanoa, että tämä toimeentulotukiasia ei kuulu tähän, mutta se valitettavasti kuuluu, aivan kuten ed. Hämäläinen totesi, kun hän luki budjetin perusteluja. Jos ed. Kallis olisi vaivautunut lukemaan hallituksen esityksen n:o 75 perhetuen uudistamiseksi, niin se sanotaan myös siellä perusteluissa. Emmehän me nyt tätä ole mistään muusta keksineet kuin lukemalla hallituksen esityksen perusteluja, niin kuin valiokunnassa tulee tehdä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että toimeentulotuen ja lapsilisän yhteismäärä säilyy nykytasolla. (Ed. Kemppainen: Eikö se ole oikein?) — Mutta näin ei tapahdu.

Ed. Hämäläinen luki äsken budjetin perustelut. Tämä perhetukipaketti annettiin keväällä ja budjetti on annettu syksyllä. Budjetissa on muutettu tätä päätöstä. Minulla on tässä tämä päätös, joka on annettu 18.11., ja tässä päätöksessä onkin nyt päätetty, että toimeentulotuessa otetaan huomioon lapsilisiä tulona. Tästä seuraa, että toimeentulotuen määrät, joita me olemme täällä lukeneet useampaan kertaan, ovat pienemmät kuin aikaisemmin oli toimeentulotuen ja lapsilisen yhteismäärä. Minä tuon heti kohta ed. Kallikselle tämän laskelman. Tämä on totinen tosi tässä asiassa.

On todella uskomatonta, että ryhmän puheenjohtaja ja ministeri yrittävät väittää, että asia ei ole näin. Minulla on kyllä tässä myös perustelu-muistio. Ei tämä, ed. Vehkaoja, ole syntynyt vahingossa. Meille se on jaettu valiokunnassa. Ed.

Vehkaoja on varajäsen, joten hän ei ehkä kaikkia saa eikä kiinnitä kaikkkeen huomiota, mutta meille on selitetty pitkällä perustelumustiolla, miksi näin on tehty. Ovat muka toimeentulotuen määrät vääristyneet. Vuodesta 89 nämä määrät ovat nousseet noin 100 markkaa kuukaudessa, ja jos on viisi lasta ja enemmän, niin vähän yli 200 markkaa, ja nämä otetaan pois ja vähän korkojen kanssa.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Ed. Kallis, sen piti olla, niin kuin mainitsitte, mutta niin ei tapahtunut, vaan koko lapsilisä otetaan nyt tulona huomioon. Se, minkä ed. Hämäläinen luki, koski sitä lisää, mutta kun tultiin siihen, että hallitus teki esityksensä, se olikin jo pyörtänyt kantansa. Siinä on yksi lisähuijaus. Kun selitin tätä asiaa pitkään tänään ministeri Huuhtaselle, niin sanoisin, että hän näytti lähinnä hämmästyneeltä. Häinkin sai tavata rivi riviltä näitä asioita, että se olisi mennyt perille.

On ikävää, että me emme keskeytä tänään tätä istuntoa, että me saisimme ensi yönä tämän asian kuntoon, ettei tarvitsisi verbaaliakrobatiolla väitellä siitä. Pannaan tämä asia nyt ensi yönä kuntoon.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Jos tilanne on näin, kuin opposition edustajat toteavat, sanon, jos tilanne on näin, että silloin se on mennyt väärään suuntaan. (Ed. O. Ojala: Näin on!) Minä olen ministerin suusta saanut kuulla, että ainoastaan tämä lisäys otetaan huomioon, ainoastaan tämä lisäys otetaan huomioon. Minä en ole vielä vakuuttunut, ettei näin tule tapahtumaan. Mutta totta kai tulen seuraamaan tilannetta ja toimimaan omalta osaltani niin, ettei tule tapahtumaan, niin kuin nyt väitätte. (Ed. O. Ojala: On hauska kuulla! — Eduskunnasta: Se on päätetty jo!) — Ei ole mitään päätöstä vielä, ja jos on päätös tehty, niin silloin päätös voidaan muuttaa.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani osallistua tähän kiihkeään keskusteluun vähän maltillisemmin äänenpainoin. Haluan todeta, että sisaret vasemmalla ovat aivan oikeassa siinä, että toimeentulotuessa otetaan huomioon lapsilisät. Se on erittäin suuri periaatteellinen muutos, joka merkitsee myös sitä, että lapsilisä katsotaan toimeentuloetuudeksi, jonka tarkoitus on olla rahaa lapsen elatukseen. Itse näen lapsilisän edelleenkin näistä korotuksista huolimatta sellaisena, että sen tulee olla

erityistuki lapsen erityistarpeisiin eikä elatukseen. Siitä syystä toivon, että tämä toimeentulotukipäätös, jonka hallitus on tehnyt — ja tämän totesin myös eilisessä puheenvuorossani — on vain päätös, joka liittyy tähän vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen.

Muuten olisin toivonut, että jos hallitus on sitä mieltä, että toimeentulotukinormit ovat liian korkeat, ne olisi pitänyt pudottaa sillä perusteella eikä sillä perusteella, että lapsilisiä nostetaan.

Ed. V e h k a o j a : Rouva puhemies! Ed. Kalliksella on aikaa harkita. Minä aion kolmannessa käsittelyssä tehdä ponsiesityksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtio-neuvosto muuttaa 18.11.93 tekemäänsä päätöstä toimeentulotuen yleisistä perusteista siten, ettei lapsilisämuutos vaikuttaisi toimeentulotuen perusosiin siten, että se heikentää lapsiperheiden asemaa nykyisestä.” Toivon, että yömyssyn sijasta otatte mietintämyssyn ja pohditte mahdollisuutta yhtyä tähän ponsiesitykseen seuraavalla kerralla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

7) Ehdotus laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 274

Talousvaliokunnan mietintö n:o 48

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 48. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L o u e k o s k i : Rouva puhemies! Ehkä tämä asia uppoaa päähän paremmin kuin tuo edellinen. Minä luulin jo jotain ymmärtäväni lapsilisistä, mutta kuunnellessani tätä keskustelua menin lopullisesti sekaisin.

Nyt käsiteltävässä asiassa on kysymys Keralain sellaisesta muutoksesta, että kolmannella tukialueella pienet ja keskisuuret yritykset lainmuutoksen jälkeen menettävät tukea. Samoin

käy vastaaville yrityksille rakennemuutosalueilla. Talousvaliokunnan vähemmistön mielestä aikana, jolloin työttömyys on pahin ongelma ja työpaikkoja tarjoavat eniten juuri pienet ja keski-suuret yritykset, tällainen muutos on erittäin huono, vahingollinen, työllisyystilannetta huonontava. Siitä syystä tulen ehdottamaan lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä 11 §:n sanamuodoksi vastalauseen sanamuotoa.

Ed. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, lapsilisistä olen jotakin luullut minäkin tietäväni, mutta näyttää olevan hyvin heikko se tiedon määrä. Yhtä vähän hallitus tietää kyllä yrityselmästä ja tukijärjestelmistä ja siitä, miten niitä pitäisi saada toimimaan siten, että ne olisivat tehokkaita ja tuottaisivat sitä tulosta, mitä täällä joka päivä hallituspuolueiden voimin todistetaan: yritysystävällisyyttä, työllisyyden edistämistä jne. Mutta käytännön toimenpiteet ovat aivan päinvastaisia. Tämä Kera-lain muuttaminen on juuri hallitukselta sitä politiikkaa, mitä ei pitäisi tämmöisessä suhdannetilanteessa olla. Se vaikeuttaa pk-yrityksien toimintaa ja tekee jopa osalle yrityksistä sen mahdottomaksi, joten kannatan 11 §:n osalta ed. Louekosken tekemää muutosesitystä.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Koska en myöskään pidä millään tavalla asiallisesti enkä myöskään aluepoliittisesti perusteltuna hallituksen esitystä siltä osin kuin hallitus esittää tämän lisäkorkotuen poistamista Väli- ja Etelä-Suomen alueelta, kannatan myös ed. Louekosken tekemää esitystä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

8) Ehdotus laiksi työ sopimuslain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 239
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

9) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 240)

10) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 47 (HE 235)

11) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 48 (HE 237)

12) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 49 (HE 54)

13) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 50 (HE 168)

14) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 51 (HE 250)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 21.52.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen